

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**HUMPOLECKÝ SPOLEK: PĚVECKÝ SPOLEK ČECH A LECH
1862 - 1951**

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Martínková, Ph.D.

Autor práce: Jiří Maděra

Studijní obor: Historie - Archivnictví

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

29. července 2016

Jiří Maděra

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Mgr. Lence Martínkové, Ph.D. za cenné rady, připomínky i trpělivost k vedení práce. Také bych chtěl poděkovat pracovníkům Státního okresního archivu v Pelhřimově. Neboť mi vždy ochotně poskytli potřebné archiválie a literaturu. V neposlední řadě patří velký dík mé rodině, bez jejíž podpory by práce nikdy nevznikla.

Anotace

Předkládaná bakalářská práce se zabývá činností Pěveckého spolku Čech a Lech v Humpolci od roku 1862, kdy byl založen, až do přerušení jeho činnosti v roce 1951. Součástí práce je stručná historie města Humpolec, sloužící k zachycení společenského kontextu vzniku spolku. Dále je pozornost věnována organizaci a správě spolku během jeho činnosti nebo členským záležitostem. Rozebírání jsou významní členové spolku z hlediska jejich původu a společenské aktivity, vlastní členská základna a kulturní a společenské aktivity.

Abstract

The aim of this bachelor thesis engaged in the activities of the Musical club Čech and Lech in Humpolec from 1862, when the club was founded, to interruption his activities in 1951. Part of work is a brief history of Humpolec, used to capture the social contexts of the club. Next is attention focuses on the organization and administration of the club during his activities or affairs of members. Disassembly the members of the club are important, their origin and social activities, as well as the membership base and the cultural and social activities of the club.

Klíčová slova

spolková činnost – osobnosti - členové spolku – repertoár - dějiny Humpolce - pěvecký spolek Čech a Lech

Key words

activities of the club – personalities - members of the club – repertoire - history of Humpolec - musical club Čech and Lech

Obsah

Úvod.....	7
1. Dějiny města Humpolec.....	11
1.1. Stručná historie města Humpolce od jeho založení do roku 1807.....	11
1.2. Stručná historie města Humpolec od roku 1807 do roku 1951.....	13
1.3. Vývoj komunikací na Humpolecku.....	18
1.4. Vývoj obyvatelstva v Humpolci.....	19
1.5. Židovská komunita.....	20
1.6. Evangelická komunita.....	22
2. Vývoj spolkové činnosti v Humpolci.....	24
3. Založení a začátek působení pěveckého spolku.....	27
3.1. Důvody vzniku spolku.....	27
3.2. Založení pěveckého spolku.....	29
4. Významní členové spolku.....	33
5. Činnost pěveckého spolku.....	42
5.1. Aktivity spolku od 60. let 19. století.....	42
5.2. Spolupráce s divadelními ochotníky.....	42
5.3. Jubilejní koncerty k výročí fungování spolku.....	43
5.4. Městské slavnosti konané za spoluúčinkování pěveckého spolku.....	44
5.5. Účinkování tehdejších známých hudebních virtuosů v Humpolci.....	45
5.6. Rozšiřování hudebního repertoáru.....	46
5.7. Nová zkušebna pěveckého spolku.....	47
5.8. Hudební nástroje pěveckého spolku a hudební cvičení.....	48
5.9. Historie členstva a ostatní spolkové záležitosti.....	50
5.10. Činnost v průběhu první světové války.....	52
5.11. Činnost v meziválečném období.....	53
5.12. Léta nacistické okupace.....	54
5.13. Spolková činnost v poválečném období.....	55
Závěr.....	60
Seznam použitých pramenů a literatury.....	62
Archivní prameny.....	62
Literatura.....	62
Internetové zdroje.....	63

Seznam příloh	65
Příloha číslo 1.: Členové spolku.....	67
Příloha číslo 2.: Sbormistři, předsedové a čestní členové spolku.....	75
Příloha číslo 3.: Stanovy spolku.....	77
Příloha číslo 4.: Seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků.....	81
Příloha číslo 5.: Osobnosti Humpolecka.....	87
Příloha číslo 6.: Fotografická příloha.....	89

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, dříve Zpěvácký spolek Čech Lech v Humpolci, který ve městě funguje od roku 1862, s krátkým přerušením činnosti v letech 1951–1964, existuje až do dnešních dnů. Co se týče spolkového života v Humpolci jako takového, byl velice bohatý. Ve městě vznikla, fungovala a mnohdy dodnes celá řada spolků díky tomu, co by naši předkové kdysi označili jako „velké vlastenecké a národní nadšení a cítění“, které však ve městě hrálo z různých důvodů velkou úlohu. To je také důvod, proč jsem si vybral tento spolek jako téma mé bakalářské práce. Právě Pěvecký spolek Čech a Lech, který byl založen mezi prvními spolky, nastartoval období zakládání dalších spolků a pozvednutí ducha národního cítění.

Pěveckým spolkem Čech a Lech v Humpolci se již dříve zabývaly některé starší práce. Jde na příklad o bakalářskou práci od Michala Bezstarosty nazvanou „Hudební život na Humpolecku na přelomu 19. a 20. století“, obhájenou na Masarykově univerzitě v Brně v roce 2011.¹ Zde však nebyl reflektován vztah k humpolecké společnosti. Dále je to práce Jana Krajíčka, která se jmenuje „Společenský život Humpolce v první polovině 20. století“, která byla obhájena na Karlově univerzitě v Praze v roce 2009.² Tato práce se nevěnuje starší historii spolku a není zaměřena konkrétně na něj. O pěveckém spolku se zmiňuje také Kateřina Jančurová v práci „Ochotnické divadlo v Humpolci od roku 1864 dodnes“, obhájené na Masarykově univerzitě v Brně,³ a také Zuzana Cagalová v práci „Vývoj Okresního muzea v Humpolci v letech 1895–1955“, která byla obhájena v roce 2015 na Univerzitě v Hradci Králové.⁴ Ani tyto práce se nezabývaly dějinami spolku podrobně a spíše si všímaly jeho obecnějšího vztahu k jimi zkoumané problematice.

Drobnější zmínky o tomto spolku lze najít také v diplomové práci Kateřiny Kořínkové nazvané „Vlastivědný sborník Zálesí a jeho přínos pro národopisnou publicistiku. S anotovanou bibliografií časopisu“, která vznikla v roce 2014 na Masarykově univerzitě v Brně,⁵ dále v bakalářské práci Hany Lisé „Vincenc Makovský:

---

¹ Michal Bezstarosta, *Hudební život na Humpolecku na přelomu 19. a 20. století*, Brno, 2011.

² Jana Krajíček, *Společenský život Humpolce v první polovině 20. století*, Praha, 2009.

³ Kateřina Jančurová, *Ochotnické divadlo v Humpolci od roku 1864 dodnes*, Brno, 2015.

⁴ Zuzana Cagalová, *Vývoj Okresního muzea v Humpolci v letech 1895 – 1955*, Hradec Králové, 2015.

⁵ Kateřina Kořínková, *Vlastivědný sborník Zálesí a jeho přínos pro národopisnou publicistiku. S anotovanou bibliografií časopisu*, Brno, 2014.

Pomník T. G. Masaryka v Humpolci“, obhájené v roce 2014 tamtéž,⁶ v práci Jaroslavy Rodičové „Dějiny hudební kultury města České Budějovice ve 2. polovině 19. století“ obhájené tamtéž v roce 2015,⁷ anebo v práci Pavlína Kopecké „Záhrádka, zaniklé městečko na Želivce“, která byla na Masarykově univerzitě v Brně obhájena už v roce 2011.⁸ Žádná z uvedených prací se však nevěnovala konkrétně Pěveckému spolku Čech a Lech v Humpolci a jeho vztahu k humpolecké společnosti a místním městským elitám.

Mým primárním cílem bylo zmapovat fungování spolku od jeho začátku až do roku 1950, kdy došlo nejen z politických důvodů k přerušení jeho činnosti. Dalším mým cílem bylo se zaměřit na jednotlivé členy spolku, kdy jsem vybral a v krátkosti zmapoval život několika nejvýznamnějších z nich, protože základním kamenem všech spolků, sdružení nebo organizací byly a jsou osobnosti, které se chtěly angažovat a udělat něco pro své okolí. Tito lidé sice mohli jen potěšit své blízké nebo známé, ale též mohli vytvářet nové společenské hodnoty, i když mnohdy jen v duševní rovině. Často je to stálo velké úsilí a mnoho času, ale danou věc prováděli s velkou ochotou a radostí. Odměnou pro ně pak mohlo být „jen“ spokojené okolí, uznalý potlesk či pochvala. V některých případech sice mohla přijít i kritika, ale tu mohli členové spolku využít jako impulz pro svůj další pozitivní vývoj.⁹

V první kapitole se zaměřuji na Humpolec jako takový, kde stručně přibližuji základní údaje z jeho dlouhé historie, abych přiblížil čtenáři, který toto místo nezná, v jakém prostředí vůbec spolek vznikl. Začátek první kapitoly jsem rozdělil na dvě části: první je věnována historii Humpolce od založení města ve 13. století do roku 1807, kdy se Humpolec stal svobodným městem, druhá část se věnuje období mezi lety 1807 až 1951. Poslední zmíněný rok jsem zvolil z toho důvodu, že v tomto roce ustala dočasně činnost pěveckého spolku. Mladší období humpoleckých dějin popisují důkladněji, než období předešlé, protože právě v těchto letech probíhal vývoj mnou studovaného spolku. V další podkapitole zkoumám vývoj komunikací na Humpolecku. Město už od nepaměti stojí na důležité dopravní spojnici, takže i vznik novodobé komunikační sítě ovlivnil jeho další směřování v hospodářské i společenské oblasti. Vývoj města značně ovlivnil i

---

⁶ Hana Lisá, *Vincenc Makovský: Pomník T. G. Masaryka v Humpolci*, Brno, 2014.

⁷ Jaroslava Rodičová, *Dějiny hudební kultury města České Budějovice ve 2. polovině 19. století*, Brno, 2015.

⁸ Pavlína Kopecká, *Záhrádka, zaniklé městečko na Želivce*, Brno, 2011.

⁹ Kol. autorů, *Humpolec v zrcadle času*. Díl I. Spolky a spolkový vývoj, Humpolec 2011, s. 3.

demografický faktor, a proto v další podkapitole shrnuji poznatky o obyvatelstvu v Humpolci, jeho vývoj a proměny od roku 1850 do roku 1970. Posledních dvě podkapitoly jsem věnoval dvěma důležitým konfesním komunitám ve městě, a sice židovské a evangelické, které měly vedle většinových katolíků velký vliv na vývoj ve městě.

V druhé kapitole se zabývám zrodem spolkové činnosti v Humpolci, kde rozebírám vývoj spolků ve městě a následně je podle kritérií rozděluji. V této kapitole se také zabývám vývojem zákonů umožňující a upravující činnost spolků a také obširnějším rozborem vzniku spolků, od jejich definice k obecnějším informacím o jejich působení, o členech a o spolkových záležitostech.

Ve třetí kapitole se zaměřuji obecně na důvod vzniku spolků v Humpolci, abych mohl v další podkapitole popsat založení a začátek působení pěveckého spolku. Postupuji pak chronologicky od první schůze a vypracování spolkových stanov až po slavnost svěcení spolkového praporu.

Čtvrtá kapitola se soustřeďuje na ty členy spolku, kteří byli podle mého názoru nejvýznamnější. Jejich aktivita spadá většinou do nejproduktivnějších let existence spolku. K těmto osobám uvádím nejen jejich nejdůležitější životní data, ale i některé další informace, které umožňují posoudit jejich společenský status a jejich význam pro celkové kulturní prostředí ve městě.

Stěžejní částí mé bakalářské práce je poslední a nejobsáhlejší pátá kapitole, ve které popisuji a rozebírám činnost pěveckého spolku v následujících letech po jeho vzniku. Nejprve uvádím nejvýznamnější účinkování z prvních let činnosti. Dále zde uvádím spolupráci spolku s humpoleckými divadelními ochotníky, jubilejní koncerty k výročí fungování spolku, městské slavnosti, při kterých spolek vystupoval a také účinkování tehdejších známých hudebních virtuosů v Humpolci, kteří měli k městu nebo ke studovanému spolku nějaký vztah. Připojuji zde i zmínku o rozšiřování hudebního repertoáru, o získání nové zkušebny pro spolek nebo o hudebních nástrojích, které potřeboval k činnosti, a také o hudebních cvičeních. V další podkapitole se zabývám členstvem spolku a historií spolkových záležitostí. K této části práce v přílohách připojuji seznam všech členů spolku za celou dobu fungování spolku s daty jejich působení. V posledních podkapitolách rozebírám činnost spolku v průběhu první světové války, dále pak v období první republiky, jeho působení během let nacistické okupace a nakonec i v prvních poválečných letech.

Pramenná základna pro studium dějin spolku je dosti obsáhlá. Materiály jsou uloženy v Moravském zemském archivu Brno – Státním okresním archivu v Pelhřimově a jsou připraveny pro badatele v uspořádané podobě ve fondu Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci (od r. 1862). Fond obsahuje pamětní knihy spolku, členské a organizační záležitosti, soubor plakátů a poznámek a také zlomky notového materiálu a fotografií spolku. Dalším zdrojem informací se stal lokální tisk, zejména „*Zálesí, měsíčník pro historii, kulturu a společenský život Humpolecka*“, kde byly od počátku 20. století v některých případech otiskovány pozvánky na akce pořádané pěveckým spolkem nebo informace o jejich průběhu.

Ke kapitole pojednávající o historii města Humpolec byla konkrétně využita práce Karla Kuči¹⁰ pro získání obecnějších informací o městě a pro rozšíření poznatků o konkrétní údaje jsem využil také práci Pavla Nocara.¹¹ K záležitostem týkající se spolkové činnosti bylo hojně využíváno jako zdroje pro srovnání práce „*Humpolec v zrcadle času*“, díl I.¹², II.¹³ a III.¹⁴, nebo též edice nejstarší kroniky města Humpolce připravené od Pavla Holuba, Jiřího Dalíka ml., Martiny Kasalové, Kristýny Prokůpkové a Zdenka Škrabánka, která vyšla pod svým tradičním názvem „*Kamarýtova kronika*“.¹⁵

Pěvecký spolek Čech a Lech byl a zůstává významným spolkem v Humpolci, díky němuž můžeme nahlédnout na společenský, kulturní i politický život ve městě v druhé polovině 19. a v první polovině 20. století.

---

¹⁰ KUČA Karel, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Díl II., Praha 1997, s. 938.

¹¹ NOCAR Pavel, *Humpolec. Ohlédnutí za starými časy*. Humpolec 2007, s. 153.

¹² Kol. autorů, *Humpolec v zrcadle času*. Díl I. Spolky a spolkový vývoj. Humpolec 2011, s. 179.

¹³ Kol. autorů, *Humpolec v zrcadle času*. Díl II. Spolky a spolkový vývoj. Humpolec 2012, s. 206.

¹⁴ Kol. autorů, *Humpolec v zrcadle času*. Díl III. Osobnosti. Humpolec 2012, s. 187.

¹⁵ HOLUB Pavel, DALÍK Jiří ml., KASALOVÁ Martina, PROKŮPKOVÁ Kristýna, ŠKRABÁNEK Zdeněk (Edd.), *Kamarýtova Kronika*. Kronika Jana Kamarýta a jeho pokračovatelů (1848 – 1915). Humpolec 2014, s. 250.

1. Dějiny města Humpolce

1.1. Stručná historie města Humpolce od jeho založení do roku 1807

Město Humpolec leží v Křemešnické vrchovině v nadmořské výšce 527 m. n. m. Město se rozprostírá na jižním závěru severo-j jižní široké kotliny Pstružného potoka, který pramení západně od města a pod Mrzkovicemi se vlévá do Sázavy. Celá kotlina je ze všech stran obklopena poměrně výraznými hřbety. Na severozápadě se rozpíná vrch Melechov s výškou 707,7 m. n. m. a na východě leží vrch Orlík s nadmořskou výškou 678,1 m. n. m. Na jihu v blízkosti města protéká Jankovský potok, který je jedním z přítoků Želivky. Zároveň vytváří předěl k méně výraznému vrchu Krásná vyhlídka s výškou 662,5 m. n. m. Celá tato krajina je dodnes obklopena lesy.¹⁶

Právě v této oblasti a krajině došlo nejpozději na konci 12. století k založení prvního českého osídlení v místech dnešního Humpolce a jeho blízkého okolí (Želiv). Pravděpodobně se severně od města nacházela ves Litochleby (v současné době jde o název pro severní část města). První dochovaná zmínka o městě zní „*in Gumpoldis*“ a nachází se v listinném falzu z roku 1219. Jméno obce pochází pravděpodobně od osobního jména jeho lokátora Gumpolda.¹⁷

Město bylo založeno o něco později a hlavním důvodem byl objev stříbra v této oblasti. Již od první čtvrtiny 13. století zde začala intenzivní těžba stříbra spojená s ražbou mince. Území kolem Humpolce i s městem dostal od českého krále na začátku 13. století řád německých rytířů, který město držel do roku 1233. Od roku 1233 se majiteli města stali želivští premonstráti, kteří Humpolec drželi do roku 1253, kdy se namísto nich majiteli stali křižovníci s červenou hvězdou, kterým město patřilo do roku 1325.¹⁸

Kolem roku 1252 je v písemných pramenech zachycen Jindřich „*magister monatae*,“ čili mincmistr v Humpolci, který byl sice asi pražským měšťanem, ale zřejmě sídlil v Humpolci, čili v okruhu přímého horního podnikání. Těžba stříbra na Humpolecku sice pokračovala až do konce 15. století, ale postupně došlo k jejímu útlumu a nakonec i

---

¹⁶ Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, II. díl, 1997, s. 350.

¹⁷ Tamtéž, s. 349.

¹⁸ Tamtéž, s. 348-349.

k zániku. Před polovinou 16. století se sice ještě nějaký čas uvažovalo o její obnově, ale tyto plány nebyly nikdy zrealizovány.¹⁹

Před rokem 1325 však význam města klesl i kvůli připojení k sousednímu panství Lipnice nad Sázavou, jehož majiteli byli už od roku 1233 páni z Lipé. Ti pak lipnické panství i město Humpolec drželi do roku 1371.²⁰ V roce 1371 dochází k obnovení samostatnosti města Humpolce. Novým feudálním sídlem se stal nad městem vybudovaný hrad Humpolec, později zvaný Orlík, který byl založen a vystavěn na kopci vzdáleném necelé dva kilometry východně od města. Důvodem byla změna vlastníků, když se novými majiteli stali páni z Dubé, kteří Humpolec získali od krále Václav IV. v roce 1416. Prvním a současně i posledním majitelem z tohoto panského rodu byl Václav z Dubé, neboť musel ještě před svou smrtí v roce 1422 Humpolec postoupit ve prospěch Jana z Jenštejna. Ten se ho vzdal v roce 1420 ve prospěch rytíře Jana Leskovce z Leskovce. Leskovcové z Leskovce drželi Humpolec do roku 1496. Následně Humpolec převzali Trčkové z Lípy, kteří město vlastnili do roku 1560. V tomto roce došlo k další změně, když se novými pány v Humpolci a okolí stali Říčanští z Říčan, kteří město i panství vlastnili až do roku 1588.²¹

Následující období kolem českého stavovského povstání a po něm bylo ve znamení neustálých změn v držbě města i panství. Na tomto místě se o nich zmíním jen přehledně a stručně. Od Trčků je získal poslední předbělohorský majitel Kryštof Karel z Roupova. Po něm Humpolec, patřící tehdy ke statku Herálec, převzal Filip st. hrabě ze Solmsu. Hrabata asi v letech 1642–1653 na čas vystřídali páni z Talmberka, ale v letech 1653–1708 se město i panství navrátilo zpět do rukou hrabat ze Solmsu. Po nich následoval v letech 1708–1714 Michael Agác Kőrchner, v letech 1714–1717 Josef Antonín svobodný pán z Gastheimu, v letech 1717–1720 Arnošt August von Metternich a v letech 1720–1729 jeho sestra Eleonora ovdovělá hraběnka Regalová.²²

V roce 1729 se v držení města a panství uvázali páni z Deblína, kteří Humpolec vlastnili až do roku 1752. Tehdy je vystřídali páni z Neffzernu, kteří zde panovali až do roku 1804. Za posledního šlechtického majitele Franze von Wolkenstein-Troszburga byl

---

¹⁹ Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, II. díl, 1997, s. 351.

²⁰ Tamtéž, s. 348.

²¹ Tamtéž.

²² Tamtéž.

Humpolec v roce 1807 prohlášen za svobodné město „na věčné časy.“²³ Již páni z Neffzernu pro to připravili půdu, neboť patřili k odborně vzdělaným stoupencům rakouského kámeralismu a k fyziokratům. Zejména Jakub z Neffzernu, který byl guberniálním radou Moravsko-slezského zemského gubernia v Brně, navázal na rozvinuté pivovarnictví a na výrobu sukna. Právě za jeho vlády se Humpolec začal znovu ekonomicky vzmáhat, neboť v roce 1756 založil velký pivovar, v roce 1763 skladiště uherské vlny vedle radnice a o něco později i továrnu na sukna. Neffzernové položili od roku 1766 také základy pěstování brambor na Humpolecku. První brambory sem byly dovezeny z Chebska a patřily po dlouhou dobu mezi nejvýraznější plodiny tohoto málo úrodného kraje.²⁴

Významným mezníkem ve správě města se stal 3. červenec 1807, kdy tehdejší majitel Franz von Wolkenstein-Troszburg, rytíř maltéžského řádu, na zámku v Herálci prohlásil Humpolec za částku 8 000 zl. za tzv. ochranné město. Uvedená částka představovala výkupné z dosavadních poddanských povinností a robot vůči vrchnosti. Tím město získalo status svobodného města s vlastním magistrátem, který vykonával politickou, finanční a částečně i soudní správu. Prodejem města vrchnost vůbec ničím netratila, ale naopak získala slušný finanční obnos, a navíc si ponechala dosavadní práva v podnikání, která získala od měšťanů a která jí zajišťovala velmi slušné příjmy. Vrchnost ve svobodném městě získala nové odbytiště pro hospodářské produkty svého velkostatku, které mohla výhodně prodávat. Smlouva uzavřená mezi vrchností a městem byla potvrzena dekretem nejvyšší dvorské kanceláře číslo 9505.²⁵

1.2. Stručná historie Humpolce od roku 1807 do roku 1951

Humpolec patřil do Čáslavského kraje až do poloviny 19. století. V té době byl Čáslavský kraj jedním ze šestnácti krajů v Čechách. Jednotlivá panství na Humpolecku, herálecké, želivské a jeníkovské, byla podřízena krajskému úřadu. Panství disponovala soudní, policejní a berní pravomocí, kterou vykonávala v letech 1848–1850 pod dohledem státu. Roku 1820 byla ve městě ustanovena poštovní sběrna a v roce 1836

---

²³ K. Kuča, tamtéž, s. 348.

²⁴ Pavel Nocar, *Humpolec. Ohlédnutí za starými časy*. Humpolec 2007, s. 9.

²⁵ Zdeněk Kadlec, *Humpolec a okolí*. Humpolec 1993, s. 5.

poštovní úřad. Velice těžký byl pro město rok 1832, kdy tu během 12. října až 8. prosince zemřelo na 300 osob v důsledku řádění cholery.²⁶

Revoluční rok 1848 se projevil i v Humpolci. Dne 17. března byla v Humpolci vyhlášena konstituce, která byla v následující den patřičně oslavena. Dále byla vytvořena národní garda v počtu 200 osob a 8. července byl říšským poslancem za Humpolecký obvod zvolen Karel Havlíček Borovský, který také město do prosince téhož roku zastupoval na zemském sněmu.²⁷

Dalším mezníkem z hlediska vývoje správy města byl rok 1850, kdy 1. května došlo ke zrušení magistrátu, který byl nahrazen městským úřadem podřízeným nově vzniklým samosprávným orgánům: městskému představenstvu (radě) a městskému výboru (zastupitelstvu). Posléze byl založen humpolecký soudní a berní okres. Město se stalo sídlem okresního soudu, notářství a berního úřadu.²⁸

V průběhu 50. let 19. století dochází k zakládání prvních soukenických továren. V této době působí v Humpolci Antonín Prokop Skorkovský, který roku 1855 založil továrnu na sukna v „Českém městě“. V roce 1870 byla postavena „Na Americe“ továrna na sukna Emericha Dítěte.²⁹ Dochází k rozvoji výroby sukna: z původně hrubých a jen málo povrchově upravovaných suken až k látkám jemným a všeho druhu. Právě v tomto období asi vznikl výraz „humpolácký“, který je v současné době užíván ve smyslu neopracovaný, neotesaný, nepohodlný nebo neuhlazený, zatímco v minulosti měl zcela jiný význam. Vycházel z humpoleckých suken, jež proslula svou drsností a pevností. Takový „humpolácký“ kabát mohl nosit jeho majitel po celý svůj život, protože tak kvalitní a téměř nezničitelné bylo humpolecké sukno.³⁰

Rychlý rozvoj průmyslové výroby si vynutil i změny v oblasti peněžnictví. Roku 1870 byla založena živnostenská záložna, přičemž největší podíl na jejím založení měl právě úspěšný soukenický mistr Jan Skorkovský. Tento občanský peněžní ústav přímo ve svých stanovách stanovil, že: *....., zvláštní zřetel budiž obrácen k žádostem jednotlivců i výrobních spolků (cechů) o půjčky na zakoupení strojů a náčiní potřebnému k výnosnému*

---

²⁶ P. Nocar, tamtéž, s. 9.

²⁷ P. Nocar, tamtéž.

²⁸ P. Nocar, tamtéž.

²⁹ Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

³⁰ P. Nocar, tamtéž, s. 10.

*provozování řemesla...“.*³¹ Mnoho nových podniků bylo založení právě díky půjčce z tohoto ústavu.

V tomto období nastala i další změna v národnostním složení obyvatel měst. V Humpolci se zpočátku vyvíjel společně vedle sebe český a německý živel. Avšak v průběhu staletí se počet německého obyvatelstva postupně snižoval až do poloviny 19. století, kdy se Humpolec stává zcela českým městem s jen minimem německých usedlíků.³²

Šedesátá léta 19. století můžeme právem označit za počátek spolkové činnosti v Humpolci. V roce 1862 byl založen první spolek ve městě, pěvecký spolek Čech a Lech, v roce 1865 ochotnický spolek a v roce 1868 tělocvičná jednota Sokol.³³ Prusko - rakouská válka z roku 1866 vedená o převahu v Německém spolku, která skončila vítězstvím Pruska, vznikem Rakouska-Uherska, pruskou hegemonií v Severoněmeckém spolku a ztrátou Benátek odstoupených Rakouskem Itálii, se Humpolce dotkla jen okrajově. Celé město se však připravovalo na rabování a násilnosti ze strany pruských vojáků, kteří po vítězné bitvě u Sadové (Hradce Králové) postupovali směrem na Vídeň. Pruští vojáci naštěstí jen Humpolcem rychle prošli bez větších nepříjemností. Tak tomu ostatně bylo i na většině jiných míst ležících ve směru postupu pruských vojsk.

Následující léta představovala pro Humpolec éru rozkvětu a blahobytu, což souviselo nejen s dalším rozvojem textilního průmyslu, ale také s bohatou výstavbou, která vedla k přestavbě města v moderní sídlo. Koncem 19. století dochází ve městě také k rozvoji různých zasílatelských firem obchodující se sukrem,³⁴ jejichž průkopníkem byl soukeník Karel Kocián.³⁵ Nadcházející období bylo velice bohaté i na kulturní, vlastenecké a národní slavnosti, které v Humpolci přinášely místním občanům pobavení ve volném čase, obohacovaly národního ducha a pomáhaly dotvářet národní identitu obyvatel.³⁶

---

³¹ <http://www.humpolak.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=4020> [13. 11. 2007].

³² K. Kuča, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. II. díl, Praha 1997, s. 350.

³³ P. Nocar, *tamtéž*, s. 10.

³⁴ P. Nocar, *tamtéž*, s. 10.

³⁵ Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

³⁶ P. Nocar, *tamtéž*, s. 10.

Až do roku 1910 patřil humpolecký soudní okres pod Okresní hejtmanství v Německém Brodě. Tento úřad politické správy se všeobecnou působností řídil také vedle brodského okresu ještě i soudní okresy humpolecký, polenský a štocký.³⁷ Dnem 1. července 1910 bylo zřízeno v Humpolci samostatné okresní hejtmanství a tímto způsobem vznikl i samostatný politický humpolecký okres. „*Pak však přišla první světová válka, pohroma, která zasáhla velmi citelně do života lidí na Humpolecku. Přinesla utrpení a neštěstí do mnoha rodin, aby nakonec z chaosu, bídý a válečné mizérie povstala nová, svobodná Československá republika*“.³⁸ Při vzniku samostatného Československa v roce 1918 působily po krátkou dobu národní výbory, které byly ještě v témže roce zrušeny. Okresní hejtmanství, od roku 1919 označované jako Okresní politická správa v Humpolci, od roku 1927 Okresní úřad v Humpolci, v roce 1945 nahradil Okresní národní výbor v Humpolci, který působil ještě i po celá padesátá léta, až do 30. června 1960, kdy byl zrušen.³⁹

Humpolec zůstal i v době první republiky významným průmyslovým městem. „*Koncentrace soukenické výroby byla však dovršena až v období mezi světovými válkami, kdy tu bylo místo řemeslných dílen asi třicet textilních továren a továrniček s desítkami zasílatelství*“.⁴⁰ Existence továren, malých řemeslných dílen a zasílatelství vedle sebe dokazuje, že humpolečtí živnostníci nebyli jen schopnými podnikateli, ale také si uvědomovali, že podnikatelský úspěch neznamená jen různým chytračením si vydělat peníze navíc nad svými kolegy. Naopak dřívější znalosti předků je nutily spolupracovat a vymýšlet různé nové způsoby výroby a prodeje sukna.⁴¹

Bohužel, po dvou desetiletích nadějně existence Československé republiky, nadešel na přelomu let 1938 a 1939 její rychlý konec, který byl velice silně vnímán i v Humpolci. „*Řada humpoleckých mužů prožila mobilizaci, ten hrdý nástup k obraně svobodné vlasti, ale zanedlouho se slzami v očích bez boje pouštěli pozice na opevněných hranicích mladičké republiky*“.⁴² Německá vojska dorazila do města 17. března 1939. K dlouhé řadě obětí přibyla jména z řad členů humpoleckého městského úřadu včetně

---

³⁷ Z. Kadlec, *Humpolec a okolí*, 1993, s. 5.

³⁸ Z. Kadlec, tamtéž.

³⁹ P. Nocar, tamtéž, s. 10.

⁴⁰ P. Nocar, tamtéž.

⁴¹ <http://www.humpolak.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=4020> [13. 11. 2007].

⁴² Z. Kadlec, tamtéž, s. 5.

starosty města Emila Hrdličky. Město ztratilo během okupace na dvě stovky dalších občanů. „Následovala léta německé okupace, chudá na výstavbu a společenský život, ale bohatá na utrpení a lidské oběti. Omezený stavební ruch trval do roku 1943, kdy byly veškeré práce zastaveny.“⁴³ Do koncentračních táborů bylo z Humpolce a okolí, většinou v letech 1942 až 1945, transportováno více než 180 osob, včetně více než stovky židovských spoluobčanů.⁴⁴

Po šesti letech okupace se Humpolec dočkal vysvobození 9. května 1945 v 13.30 hodin, kdy do města přijela první jednotka Rudé armády. „Mírového vzduchu se Humpolec konečně nadechl až 8. května 1945. Vrátili se ti, kdo přežili utrpení v koncentračních táborech a život města se postupně dostával do normálních kolejí. Komunistický převrat v roce 1948 s sebou přinesl znárodnění všech továren a větších dílen. Naděje obyvatel na obnovu meziválečných poměrů, představujících svobodu a prosperitu byly definitivně na několik desetiletí ztraceny a místo očekávaného rozvoje zavítal do Humpolce pozvolný, avšak důsledný rozvrat nejen v oblasti hospodářské.“⁴⁵ Obětmi převratu v květnových dnech roku 1945 činil 14 mrtvých.⁴⁶ Pohnutou dobu doprovázely některé činy, které se nám dnes mohou z odstupu jevit téměř jako „pošetilé“. Pomník T. G. Masaryka byl údajně už podzim v roce 1939 před odvezením do sbírky kovů odklizen obecními dělníky do sklepa nové újezdni měšťanské školy a zakryt uhlím. Před zabráním školy Němci byla socha tajně převezena do městského skladiště v č. p. 601, a tam byla uschována do roku 1942. Následně byl pomník zakopán do země a zakryt bednami, kde pak zůstal až do konce války. Opětovné odhalení sochy se konalo 27. května 1945.⁴⁷ Památník padlých rumunských vojáků, kteří se účastnili osvobozovacích bojů, byl slavnostně odhalen 10. června 1945.⁴⁸ Slavnostní odhalení pamětní desky letce J. Dygrýna⁴⁹ se konalo 28. července 1946.⁵⁰ V roce 1951 byl Pomník padlým vojákům při úpravách Horního náměstí odstraněn, a to i přes četné protesty rodin těchto padlých vojáků a části veřejnosti. „Byl dosti necitlivě umístěn na okraj Zichpile a židovského

---

⁴³ P. Nocar, tamtéž, s. 11.

⁴⁴ Kol. autorů, *Humpolec. 800 let trvání a pokrokových tradic. 35 let budování socialismu*, Humpolec 1980, s. 50.

⁴⁵ Z. Kadlec, tamtéž, s. 6.

⁴⁶ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 173.

⁴⁷ Tamtéž, s. 174.

⁴⁸ *Humpolec v zrcadle času* III, s. 175.

⁴⁹ Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

⁵⁰ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 176.

*města, kde doslova zarostl stromy.*⁵¹ Místo něj následně byla umístěna socha prezidenta Antonína Zápotockého, která byla 10. prosince 1990 odstraněna, aby se 4. října 1993 mohl Pomník padlých vojáků vrátit zpět na Horní náměstí.⁵²

Změny se dotkly opět i správní sféry. Humpolecký okresní soud spolu s dalšími čtrnácti východočeskými okresními soudy spadal původně pod Krajský soud v Kutné Hoře. Územní soulad soudní organizace s politickou organizací se uskutečnil až nově vydaným krajským zřízením v roce 1949. Tehdy byl zrušen samostatný německobrodský okres a jeho území bylo připojeno k humpoleckému politickému okresu, který působil až do osvobození v roce 1945. Ve volbách, které proběhly v roce 1946, získala většinu hlasů ve městě Komunistická strana Československa, což se stalo předehrou dalšího vývoje. V roce 1948 proběhlo znárodnění všech deseti humpoleckých textilek. Dne 4. července 1949 byl založen samostatný národní podnik Sukno. V roce 1951 vzniklo ve městě nové průmyslové odvětví, které Humpolec formulovalo po celou druhou polovinu 20. století a prakticky až do současnosti, jímž se stalo strojírenství.⁵³

1.3. Vývoj komunikací na Humpolecku

Ve vývoji dopravní sítě v Humpolci a okolí lze nalézt několik významných mezníků. Už od nejstarších dob působil Humpolec jako důležitá spojnice mezi různými lokalitami. Byl založen na křižovatce cest vedoucích do Německého čili dnes Havlíčkova Brodu a do Jihlavy. Již ve 13. století došlo ke zbudování cesty do Prahy přes Želiv a Humpolec. Město díky těžbě stříbra rostlo a získávalo na významu.⁵⁴ Už v průběhu 18. století docházelo na Humpolecku k postupnému budování císařských silnic.

Roku 1811 byla započata v blízkosti města stavba císařské silnice Tábor – Polička. O dva roky později ji doplnila silnice do Světlé nad Sázavou. V roce 1838 byla vybudována silnice Humpolec – Jihlava. Další z cest, které výrazně podpořily rozvoj města, byla císařská silnice z Havlíčkova Brodu vedoucí do Želiva, Pacova a Tábora, vybudovaná v letech 1815 až 1848. Roku 1872 započala výstavba silnice do nedaleké

---

⁵¹ *Humpolec v zrcadle času*, s. 182.

⁵² P. Nocar, *tamtéž*, s. 11.

⁵³ K. Kuča, *tamtéž*, s. 351.

⁵⁴ P. Nocar, *tamtéž*, s. 10.

vesnice Kaliště. V roce 1876 byly zbudovány silnice Humpolec – Pelhřimov a Humpolec – Jiřice – Ledec nad Sázavou.⁵⁵ Nejdůležitější pozemní komunikací pro rozrůstající se průmyslové město se však stala železnice. Koncese na stavbu dráhy Humpolec – Německý Brod byla městu udělena 4. července 1893. Již 13. července byla zahájena výstavba trati a 1. září 1894 byla tato pro celý humpolecký region velice důležitá železniční cesta slavnostně otevřena. U příležitosti slavnostního otevření železnice se v Humpolci konala také krajinská výstava.⁵⁶ V roce 1890 byla zbudována nová silnice Humpolec – Bystrá a roku 1906 započala stavba silnice Humpolec – Budíkov. Obě dvě zmiňované trasy silnic měly a mají důležitý lokální dopravní význam pro celé Humpolecko. V době obou válek i v meziválečném období až do roku 1945 byla většina existujících komunikací pouze udržována nebo částečně modernizována.⁵⁷

Teprve v období socialismu došlo k významnější přestavbě státních silnic Pelhřimov – Humpolec a Humpolec – Havlíčkův Brod v rychlostní komunikaci. Byly opraveny také ostatní trasy výpadových silnic. V roce 1980 došlo u Humpolce k dokončení dálnice D1 z Prahy do Brna. Díky této historicky první dálnici v tehdejší Československu se Humpolec dostal do nových dopravních a hospodářských souvislostí.⁵⁸

1.4. Vývoj obyvatelstva v Humpolci

V polovině 19. století měl Humpolec 4800 obyvatel. S rozvojem textilního průmyslu tento počet od druhé poloviny 19. století neustále stoupal až do 90. let, kdy se ustálil na čísle 6400 osob a kolem této cifry počet obyvatel města osciloval i v desetiletích do první světové války.⁵⁹ Významnější změna nastala až po první světové válce, po vzniku první republiky, kdy se počet obyvatel v Humpolci začal postupně snižovat nejen v důsledku válečných ztrát, ale i stěhování obyvatelstva. Tento trend pokračoval po celou první polovinu 20. století. K roku 1930 čítal Humpolec už jen kolem pět a půl tisíce

---

⁵⁵ P. Nocar, tamtéž, s. 10.

⁵⁶ Z. Kadlec, tamtéž, s. 4.

⁵⁷ P. Nocar, tamtéž, s. 11.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ P. Nocar, tamtéž, s. 11.

obyvatel.⁶⁰ V průběhu druhé světové války nedošlo k dalšímu tak velkému poklesu počtu obyvatel, jako tomu bylo do předešlé války, přestože část obyvatel odešla v rámci osídlování pohraničí do Nového Města pod Smrkem nebo do tachovského okresu.⁶¹ Obrat v tomto trendu nastal až po roce 1948. zatímco kolem roku 1950 ve městě žilo asi 5500 osob, do roku 1961 populace vzrostla bezmála o tisíc obyvatel. V roce 1970 se počet obyvatel v Humpolci opět zvýšil o tisíc osob.⁶² Růst pokračoval celou druhou polovinu 20. století a dokonce i na počátku jednadvacátého století, takže k 1. lednu. 2016 žilo v Humpolci podle platného sčítání lidu 10 877 obyvatel.⁶³

Vývoj počtu obyvatel ve městě Humpolec k roku: ⁶⁴

1850	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970
4 863	5 742	6 028	6 542	6 475	6 473	6 142	5 599	5 566	6 878	7 827

Mezi většinově katolickým obyvatelstvem města se nalézaly dvě významné komunity jinověrců. Byly jimi židovská a evangelická komunita. Významný byl jejich podíl na hospodářském, kulturním a zejména stavebním ruchu ve městě, který trvá až do dnešních dnů.

1.5. Židovská komunita

První zmínka o židovském obyvatelstvu v Humpolci pochází už z konce 14. století. Později však došlo k vypovězení židovského obyvatelstva z města. Novodobé židovské osídlení je písemně doloženo až v 17. století, kdy je v pramenech uváděna v roce 1681 jedna židovská rodina. Od první poloviny 18. století ve městě fungovala samostatná židovská náboženská obec. Osídlení se soustředilo především v židovské čtvrti, která stála mimo vnitřní město jižně od Horního náměstí. Úředně se tzv. Židovské město skládalo z malého náměstí a ze synagogy vybudované v letech 1760–1762.⁶⁵

⁶⁰ J. Auerhan – K. Štencl, *Humpolecko ve světle statistických dat*. Humpolec 1925, s. 7.

⁶¹ *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky, 1850-1970*. Díl I. Praha 1978, s. 258–259.

⁶² Z. Kadlec, tamtéž, s. 5.

⁶³ <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=547999>.

⁶⁴ *Retrospektivní lexikon*, s. 258-259.

⁶⁵ K. Kuča, tamtéž, s. 349.

I přes vydání tzv. familiantského zákona, který měl omezit rozrůstání židovské populace, i po celé 18. století počet židovského obyvatelstva rostl. V roce 1724 žilo v Humpolci 12 rodin, které čítaly 68 osob. Za dalších devětašedesát let do roku 1793 počet židovských rodin vzrostl na 34. V roce 1838 se díky tomu Židovská čtvrť skládala z pětadvaceti výhradně zděných domů, na rozdíl od sousední evangelické čtvrtě s názvem Zichpil, tvořené hlavně dřevěnými domky. V 19. století sice dochází ke stavebnímu rozmachu v Židovské čtvrti, ale počet obyvatel se v ní ustálil. V roce 1850 zde žilo 40 rodin, které v součtu tvořilo 340 osob, což představovalo asi 7% všech obyvatel ve městě. Tento stav trval ještě i ve druhé polovině 19. století, kdy zde v roce 1880 žily 343 osoby, které tvořily asi 6,3% z celkového počtu obyvatel v Humpolci.⁶⁶

Od počátku 19. století existovala jihozápadně odtud v Podhradské ulici ještě enkláva čtyř dřevěných domů. Mimo to se jeden z nich využíval jako židovský špitál a druhý z nich jako rituální lázeň, tzv. mikve. V roce 1886 vyhořelo jedenáct domů v ghettu i se synagogou.⁶⁷ Hovoříme-li o židovském obyvatelstvu v Humpolci, nesmíme zapomenout na židovský hřbitov, který se nachází 800 metrů východně od Horního náměstí, při takzvané „hradské cestě“, která je jakýmsi pokračováním Hradské ulice, vedoucím ke hradu Orlick. Tento hřbitov byl založen v mezi léty 1710–1728. V 19. století musel být dvakrát rozšířen, díky čemuž se dnes rozprostírá na ploše více než tři a půl čtverečního kilometru. Hřbitov nesloužil pouze pro židy z Humpolce, ale i pro další židovské osadníky ze širokého okolí, a tak jsou na tomto hřbitově uloženi k poslednímu odpočinku na příklad i prarodiče a strýc hudebního skladatele Gustava Mahlera⁶⁸ nebo děd a strýcové spisovatele Franze Kafky. Na hřbitově se nachází od doby baroka kolem jednoho tisíce náhrobků společně s novogotickou márnicí. Poslední pohřeb zde proběhl v roce 1942.⁶⁹

Od začátku 20. století prameny zachycují razantní pokles židovské populace. V roce 1900 žilo v Humpolci 196 obyvatel židovského vyznání tvořících již jen 3,3% z celkové populace města. V roce 1930 zde žilo už jen 89 židů a ti tvořili pouze 1,7% obyvatel města. Židovská obec jako celek zanikla v průběhu nacistické okupace. Po skončení druhé světové války byla třetina prázdných domů v Židovském městě zbořena.

---

⁶⁶ J. Auerhan – K. Štencl, *Humpolecko ve světle statistických dat*, s. 7.

⁶⁷ Kuča, *tamtéž*, s. 348.

⁶⁸ Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

⁶⁹ K. Kuča, *tamtéž*, s. 349.

Roku 1951 byla synagoga prodána Církvi československé husitské, která zde otevřela v roce 1961 svůj sbor. Ke stavbě přiléhá také budova bývalé židovské školy sloužící jako byt správce sboru.⁷⁰

1.6. Evangelická komunita

Další významnou skupinou jinověrců ve městě byla komunita evangelická. Na veřejnosti se mohla objevit až po vydání tolerančního patentu z roku 1781 císařem Josefem II., který uzákonil toleranci pro augsburské vyznání, helvétskou konfesi a pravoslavné vyznání. Díky tomu mohli vyznavači těchto tří konfesi vystoupit z ilegality a veřejně se ke své víře přihlásit. Evangelický sbor byl v Humpolci založen o rok později, v roce 1782, a zpočátku čítal 161 člena, což poukazuje na sílu této komunity ve městě. Modlitebna byla založena roku 1783 a postavena byla v letech 1785–1788 stavebním mistrem Krpálkem. Tento kostel fungoval do roku 1862, kdy byl opuštěn, načež byl změněn na hřbitovní kostel, aby ho za první republiky začala využívat Československá církev husitská.⁷¹

Jihovýchodně od Horního náměstí mezi Brodskou a Jihlavskou ulicí v části města dodnes nazývané Zichpil, vzniklo v Humpolci nové osídlení. I když se v těchto místech první lidé začali usazovat již na konci 17. století, neexistovala zde žádná souvislá zástavba. Vznik nové čtvrtě můžeme datovat až od roku 1783, kdy zde při evangelickém kostele začíná vznikat kompaktní osídlení. Čtvrť obývalo převážně chudší obyvatelstvo, a proto její zástavbu tvořily hlavně malé a většinou dřevěné, roubené anebo poloroubené domky, v nichž žili drobní řemeslníci.⁷²

Nový evangelický kostel augsburského vyznání byl zbudován na Českém náměstí v novorománském stylu. Tento kostel je z let 1861 až 1862 a byl vybudován stavitelem J. Martinem. K jeho stavbě mohlo dojít pouze díky tomu, že se ve městě spousta bohatých měšťanů hlásila k augsburskému vyznání. Proběhla sbírka, jejímž výsledkem byla další

---

⁷⁰ J. Auerhan – K. Štencl, tamtéž, s. 7.

⁷¹ K. Kuča, tamtéž, s. 349.

⁷² Tamtéž, s. 349.

renovace a rozšíření nově postaveného kostela. Díky tomu byla roku 1891 původní chatrná věž nahrazena novorenesanční věží od stavitele Fr. Blechy z Karlína.⁷³

Ve druhé polovině 19. století žilo v Humpolci přes 700 obyvatel evangelického vyznání. Jejich počet v průběhu desetiletí stoupal jen pozvolna. Při sčítání lidu v roce 1921 se k evangelické víře hlásilo již 1 039 obyvatel, k pravoslavné víře 16 obyvatel a k československé husitské církvi 963 obyvatelé města.⁷⁴

V Humpolci byla vybudována také evangelická škola s farou. Výstavba této školy proběhla již v roce 1888. Po roce 1918 budovu převzala Českobratrská církev evangelická. I náboženská obec církve československé husitské původně užívala toleranční kostel. Roku 1951 však zakoupila bývalou synagogu se židovskou školou a rabinátem a adaptovala budovu na sborový dům, který byl otevřen roku 1961. V současné době působí v Humpolci Farní sbor Českobratrské církve evangelické.⁷⁵

---

⁷³ K. Kuča, tamtéž, s. 349.

⁷⁴ J. Auerhan – K. Štencel, *Humpolecko ve světle statistických dat*, s. 7.

⁷⁵ K. Kuča, tamtéž, s. 349.

2. Vývoj spolkové činnosti v Humpolci

V Humpolci považujeme za nejstarší spolek Bratrstvo náboženského a literátského kůru, o němž máme první zmínky už z druhé poloviny 16. století. Z dnešního pohledu jej nemůžeme považovat za spolek jako takový. Stranou také ponechám poznámku ve Spolkovém katastru, kdy je u tohoto spolku uvedeno datum jeho úředního povolení až rok 1886. Teprve až 19. století můžeme považovat za dobu vzniku moderních spolků (výjimkou jsou mladší zemské vědecké a umělecké spolky, které samozřejmě v Humpolci nebyly zakládány, protože vznikaly jen ve větších a významnějších městech).

76

Revoluční rok 1848 položil základy budoucí spolkové činnosti. V Humpolci to byly nově vzniklé organizace národní garda nebo Beseda. V rámci tzv. oktrojované též Stadionovy ústavy ze dne 4. března 1849 mělo dojít k vymezení postavení jednotlivých spolků, avšak tato ústava nikdy nenabyla platnosti v celém rozsahu a byla tzv. silvestrovskými patenty ze dne 31. 12. 1851 zrušena. Spolkový patent z 26. listopadu 1852 (zákon č. 253/1852 ř. z.), který upravoval spolkovou činnost, celkově situaci zlepšil. Ovšem jen do té míry, že každý nově vzniklý spolek musel být schválen státním úřadem, který pak následně měl plnou kontrolu nad spolkem. V tomto období byly zakazovány jen výhradně spolky politické. V době nástupu tzv. Bachova absolutismu v 50. letech 19. století dochází k omezování občanských práv a hlavně k omezování společenských aktivit. Situaci mírně zlepšilo až vydání tzv. říjnového diplomu z roku 1860, ve kterém se panovník vzdal absolutismu jako formy vlády. Úplný obrat, který umožnil rozvoj spolkových aktivit, nastal v roce 1861 vydáním únorové též Schmerlingovy ústavy.⁷⁷

Nyní bych se přesunul k obecné definici spolku. Definice spolku je jednoduchá, spolek je obecně sdružení či skupina osob. Spolky v minulosti, ale i v dnešních dnech vznikaly z vlastní iniciativy a sdružovaly členy, které spojovala určitá věc. Od národního a vlasteneckého cítění, zájmu o zdraví a sport až k lásce k přírodě, hudbě či významným historickým událostem. Myslím ty významné události, které buď stály zato je neustále připomínat a stavět na nich svoje postoje a ideály nebo přímo přispěly ke vzniku spolku svým názvem nebo místem konání. Spolek se také výrazně liší od různých obchodních

---

⁷⁶ *Humpolec v zrcadle času*, I, s. 4.

⁷⁷ Tamtéž.

nebo družstevních společenstev, které vznikaly hlavně z finančních důvodů. Spolky vznikaly například z důvodů vyjádření nebo k povzbuzení národní cítění a ducha nebo z potřeby zvelebování města, krajiny či k rozšiřování historických, kulturních nebo vlastivědných poznatků mezi ostatní lid. V pozdější době sem můžeme ještě zařadit politické nebo profesní důvody. Finance na fungování získávaly spolky buď z jednorázových příspěvků od sponzorů, dlouhodobě přispívajících členů nebo podporovatelů. Například i dobrovolné hasičské sbory měly zpočátku problémy se získáváním finančních prostředků, kdy peníze získávaly nejen pomocí veřejné sbírky, ale i od živnostenských pojišťoven. Členové spolků byli z řad české i německé inteligence, pro kterou to byla na dlouhou dobu jediná možná organizace, ve které se mohli angažovat. Prvními zakládajícími členy byli zpravidla vlastenecky ladění úředníci, členové městských zastupitelstev a rad, učitelé či živnostníci. Během zakládání, ale i v průběhu se setkávali s různými finančními problémy, s nedostatkem členů nebo s pozdějšími nepříznivými politickými situacemi. Problémem bylo také místo setkání, zkoušek nebo vystoupení, kdy začínajícím spolkům chyběly vyhovující prostory. Z tohoto důvodu se zpočátku všechna setkání konala v hostincích do doby, než se vybraly nebo byly postaveny nové prostory.⁷⁸

Spolky můžeme rozdělit podle kritérií na různé okruhy jako například na spolky vzdělávací, hospodářské, kulturní, divadelní, hasičské, sportovní, národní, sběratelské, sociální, zdravotnické, dobročinné, badatelské, absolventské, politické apod. Tyto první spolky položily základy i politickým stranám a z některých spolků se později staly instituce, které jsou v dnešní době zřizovány státem, krajem nebo obcí. Například to jsou dnešní hasiči, profesionální divadla nebo muzea. Humpolecké spolky také můžeme rozdělit následujícím způsobem například na spolky národní, vědecké, náboženské, pomocné, odborné či stavovské, dobročinné, politické či agitační, zábavné nebo okrašlovací.⁷⁹

Podle tohoto rozdělení můžeme spolky v Humpolci rozdělit následujícím způsobem. Do národních spolků můžeme zařadit Pěvecký spolek Čech a Lech, Spolek divadelních ochotníků, Tělocvičnou jednotu Sokol, Měšťanskou besedu, Řemeslnickou besedu, Místní odbor Ústřední matice školské nebo Sokolskou župní jednotu Havlíček.

---

⁷⁸ Moravský zemský archiv Brno – Státní okresní archiv v Pelhřimově (dále jen MZA Brno – SokA Pelhřimov), Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

⁷⁹ <http://www.mesto-humpolec.cz/kronika-mesta/d-194497/p1=24739> [14. 2. 2008].

Mezi spolky vědecké řadíme v Humpolci Musejní společnost. Do náboženských spolků patří Náboženský literární kůr a Evangelická pěvecká jednota. Do spolků pomocných řadíme například Sbor dobrovolných hasičů, Spolek na podporu vojenských vysloužilců, Řemeslnickou jednotu Svépomoc nebo Vzdělávací spolek národního dělnictva Školka. Mezi spolky odborné neboli stavovské můžeme umístit Učitelskou jednotu Budeč. Dále do spolků politických a agitačních patřila například Dělnická beseda nebo Politický spolek Svoboda a Politický spolek Havlíček.⁸⁰

Ve druhé polovině 19. století dochází k postupné obnově veřejného života a souběžně s tím začínají vznikat i první spolky. V období 60. let 19. století vznikají spolky jako: smíšený pěvecký sbor pražský Hlahol založen 1861, tělovýchovný spolek Sokol založen 1861, umělecký spolek sdružující významné české umělce Umělecká beseda založen 1863, první český ženský spolek Americký klub dam založen 1865 nebo nejstarší ženská tělovýchovná organizace Tělocvičný spolek paní a dívek pražských založena 1869. V Humpolci je v tomto období založen vůbec první spolek ve městě a to Pěvecký spolek Čech a Lech v roce 1862, dále to byl v roce 1865 Divadelní ochotnický spolek. V roce 1868 byla založena Tělocvičná jednota Sokol, která fungovala do roku 1953, a i když proběhly po sametové revoluci dva pokusy o její obnovení, v současné době je to jediný spolek v Humpolci, po dělnickém spolku Školka, který nefunguje do dnešních dnů. Shromáďovací zákon č. 134 a spolkový č. 135 z 15. listopadu 1867 nastavily jasná pravidla, která nově liberálně stanovila spolčovací činnost. Také dochází k povolení zakládat politické spolky. Všechny tyto změny se nesly ve znamení prosincové ústavy z roku 1867, díky níž mohlo dojít ke vzniku skutečné občanské společnosti. Během této doby dochází k horečnému zakládání spolků, toto období trvalo bezmála po celou 2. polovinu 19. století a v mnoha případech pokračovala i na počátku století 20.⁸¹

Mezi další spolky založené v Humpolci patří: dělnický spolek Školka nebo Spolek dobrovolných hasičů, které byly oba ustanoveny v roce 1873. Dále v roce 1894 vzniknul Oddíl klubu českých turistů Humpolci. Počátky loutkového divadla v Humpolci sahají do roku 1906, organizovaného včelařství do roku 1907 a rybářského spolku do roku 1908. Sportovní klub byl založen v roce 1902, posléze v roce 1911 byl přejmenován na Atleticko-Footbalový club Humpolec a po druhé světové válce došlo k začlenění všech

---

⁸⁰ <http://www.mesto-humpolec.cz/kronika-mesta/d-194497/p1=24739> [14. 2. 2008].

⁸¹ *Humpolec v zrcadle času*, I, s. 4.

sportovních oddílů do tzv. Tělovýchovné jednoty Jiskra Humpolec, který funguje do dnešních dnů. Tenisový oddíl byl zřízen v roce 1906, tehdy nesl název Lawn Tennis Club Humpolec. I letectví na Humpolecku má svoji dlouho trvající tradici, kdy v roce 1934 došlo k zapojení do celostátní letecké organizace Masarykova letecká liga, zkráceně MLL. První skautský oddíl byl založen v roce 1945, ale fungoval pouze do roku 1948, kdy jej zakázala komunistická strana. Mezi lety 1968 až 1970 došlo znovu k jeho znovu založení, ale byl opět zakázán z důvodů nastupující normalizace. K jeho opětovnému vzkříšení mohlo tedy dojít až po sametové revoluci⁸²

K útlumu spolkové činnosti dochází až během válečných let za první světové a hlavně za druhé světové války. Okupační správa například vydávala politické a slučovací omezení nebo zákazy činnosti. Velkým problémem byl úbytek členů (např. odvedenci do války, emigrace, koncentrační tábory) nebo dochází k likvidaci židovských komunit, kdy zanikají celé židovské obce a s nimi i židovské spolky. Nový zákon č. 68/1951 Sb. o dobrovolných organizacích a shromážděních byl účinný od 1. října 1951. Tímto zákonem byl nahrazen starý zákon č. 134/1867 ř. z., o spolčovacím právu i stejně starý zákon o shromažďovacím právu a též nařízení uherského ministra vnitra ve věcech práva spolčovacího a shromažďovacího z let 1848 až 1913. Tento stručný zákon upravoval zároveň i právo shromažďovací a ministr vnitra byl zákonem zmocněn vydat podrobné prováděcí předpisy. Z ideologických důvodů se komunistický režim snažil zamezit působení starých spolku, které byly postaveny na demokratických základech v době vznikající liberální společnosti. I když muselo být mnoho spolků zrušeno nebo se musely začlenit do jiných organizací, přesto se některým spolkům podařilo nadále pokračovat i ve druhé polovině 20. století.⁸³

---

⁸² *Humpolec v zrcadle času*, I, s. 24-159.

⁸³ Tamtéž, s. 5.

3. Založení a začátek působení Pěveckého spolku Čech a Lech

3.1. Důvody vzniku spolku

Ve druhé polovině 19. měl Humpolec již položené základy pro velký vývoj soukenické a textilní výroby a pro její následný dynamický rozvoj, také měl velmi dobré poštovní spojení s Prahou a tudíž by se dali říci, že co se v té době dělo Praze, dělo se i v Humpolci. V této době byl Humpolec městem se zcela převládající českou národností na rozdíl od blízké Jihlavy, kde převládala německé menšina nebo tehdejšího Německého, dnes Havlíčkova Brodu, kde Němci tvořili polovinu obyvatelstva města. Humpolec spolu s Pelhřimovem, s Pacovem, se Světlou nad Sázavou a s Ledčí nad Sázavou tvořili národnostně ryze české oblasti v tomto kraji.

Humpolecké obyvatelstvo se vždy mohlo chlubit svým velkým národnostním a vlasteneckým cítěním, které mohli v době 60. let 19. století stavět na velkých základech, vždyť Karel Havlíček Borovský byl zvolen za říšského poslance v roce 1848 za Humpolec a místo jeho narození dnešní Havlíčkova Borová se nachází necelých 37 km od Humpolce. Dalo by se říci, že to bylo právě díky jeho odkazu, na kterém humpolečtí měšťané začali uvažovat o vzniku prvních spolků. Bylo to v průběhu jedné takové oslavy k připomenutí památky Karla Havlíčka Borovského, kdy . . . , *veškeré obyvatelstvo na stavozech, jež ženy a slabé starce doma nechajíc, putovalo dne toho do Borové jako do svaté Mekky, by přítomno bylo oslavy svého přítele, svého zastánce. (V)zpomínám při tomto na Kamarýta⁸⁴, kterýž nikterakž vzíti si nedal, aby prapor, pod nímž humpolečtí slavnosti se účastnili, aby tento prapor byl nenesl. Vidím jej, jak hrdě si vyšlapoval a on byl hezky vysoko (v)rostlý i tlustý – tím značnějším se – a maje krásný dlouhý vous, tím značnějším se stal. Přičemž ustavičně slzel, bud žalem, že Havlíčka není již více, bud plesem, an viděl tak mnoho tisícův lidu českého při slavnosti účastněna a zřel, že žítí, že snažení Havlíčkovo bez úspěchu nezůstalo. Nezůstala však ani slavnost bez výsledku. Mnohého pouze jen ze zvědavosti na slavnosti podílu beroucího, aneb jen v skrytosti a soukromí památky mužův slavných v národě svém ctivšího, navrátila slavnost tato co věrného syna, co statného obhájce matce vlasti. Také tak v Humpolci, kde duch národní zahrán strašidlem absolutismu podus v úkrytu, (v) jednotlivci tkvěl, zatoužil nyní po veřejnosti,*

---

⁸⁴ Pavel Holub, Jiří Dalík ml., Martina Kasalová, Kristýna Prokúpková, Zdeněk Škrabánek (Edd.), *Kamarýtova Kronika. Kronika Jana Kamarýta a jeho pokračovatelů (1848 – 1915)*, Humpolec 2014, s. 158.

po spolčení. Nechtěl býti již robem ve vlastním domově, nýbrž sám chápal se hospodářství, cizáctvím až dosud v jeho největší škodu provozovaného.“⁸⁵

Z výše uvedené citace z městské kroniky vyplývá, že od 2. poloviny 19. století lidé stále více pociťovali potřebu se sdružovat do spolků, kde mohli svobodně vyjadřovat své myšlenky, národní a vlastenecké cítění. A i přes pevnou ruku vládních úřadů vystavět spolek na liberálně demokratických základech a svobodně ho spravovat. Také mohli prostřednictvím vystupování mezi lidmi z okolí šířit své prospěšné myšlenky, díky nimž mohli pozvednout duch českého národa.

3.2. Založení pěveckého spolku

Pěvecký spolek Čech a Lech, dříve označovaný jako Zpěvácký spolek Čech a Lech, byl založen 30. srpna 1862⁸⁶ v Humpolci po vzoru pražského Hlaholu. Jako první dali podnět ke vzniku spolku humpolečtí měšťané Maxmilián Bečvář a František Malát, kteří patřili mezi přední humpolecké české vlastence. Byli to právě tito vlastenci, kteří svolali do Hlavní školy v Humpolci shromáždění, jehož se zúčastnil i humpolecký farář Daniel Heřmánek, který také pronesl svou řeč. Byly přečteny stanovy táborského a německobrodského spolku, které měly posloužit jako vzor pro nově vznikající spolek. V průběhu shromáždění bylo zvoleno šest „údu“, kterým bylo svěřeno vypracování slavnostních stanov spolku. Práci na nich zahájili ve výboru zvolený farář Daniel Heřmánek, měšťan Maxmilián Bečvář okresní příručí Jindřich Barč, poštmistr František Krajník, měšťan František Malát a učitel Alois Hrbek.⁸⁷

Další shromáždění se konalo 7. září 1862 a v jeho průběhu byly nově vypracované stanovy pro spolek přečteny a přijaty.⁸⁸ Dále byl zvolen prozatímní výbor spolku, který měl stanovy předat státnímu úřadu ke schválení. Před vánoci, přesně 14. prosince 1862,

---

⁸⁵ Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

⁸⁶ V MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Okresní úřad Humpolec 1910–1945, kniha č. 107, spolkový katastr. Dále FUKAČ, Jiří – VYSLOUŽIL, Jiří - MACEK, Petr: *Slovník České hudební kultury*, Praha 1997, Heslo „Humpolec“, s. 351 (autor: Ludmila Vrkočová), je datováno založení spolku v roce 1863. V tomto případě jsem zvolil datum založení spolku rok 1862 podle těchto zdrojů: MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932; KOBLIHA, Gustav, *První století města Humpolec 1807-1907*. Humpolec 1907, s. 121. SOLAŘ, Jeroným, *Paměti města Humpolec*. Praha 1863, s. 121.

⁸⁷ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

⁸⁸ Viz příloha č. 3: Stanovy spolku.

byl přijat název spolku „Čech a Lech“, heslo „Zpěv a vlast – naše slast“ a znak spolku, kterým se stala stříbrná lyra se začátečními písmeny názvu spolku „Č a L“.⁸⁹

Potvrzení spolkových stanov od zemské vlády přišlo o měsíc později, 25. ledna 1863. V té době se počet členů ustálil na 30 účinkujících 71 přispívajících. Na schůzi 1. února 1863 byl zvolen řádný výbor spolku. Jeho členy se stali Nápravník Josef st., Maxmilián Bečvář, Josef Kopáč, příručí okresního úřadu Josef Klumpar a učitel na hlavní místní škole František Mourek. Předsedou spolku byl zvolen Nápravník Josef st. a pokladníkem František Malát. Byla zřízena i pamětní kniha spolku a Filip Freund, rolník ze Želiva, daroval spolku dvě pečeti. Roku 1863 byla uspořádána veřejná sbírka na pořízení spolkového praporu, během níž se vybralo kolem 130 zl. Prapor namaloval Josef Mánes, ale později musel být prapor kvůli špatnému fyzickému stavu přemalován malířem Janem Vysekalem z Kutné Hory.⁹⁰

Spolek poprvé veřejně vystoupil 8. ledna 1863 v hostinci U Černého orla, kde proběhla deklamatorní a taneční beseda. Její program byl následující: *Píseň svatého Václava*, proslov předsedy spolku Františka Maláta, píseň *Hlahol*, přednáška Františka Nerudy *Tři doby země české*, *Slovan*, *Žezulinka*, přednáška Jan Skorkovského *Obrana mužského pohlaví a píseň Na radost*. Mezi odpočinkem byly zazpívány písně *Šumavanů* a *Přání*. Návštěvnost byla velmi vysoká, besedu navštívili i hosté z Želiva, z Polné, z Ledče nad Sázavou a z Herálce.⁹¹

Slavnost svěcení praporu proběhla 30. srpna 1863. Přípravy na ně byly zahájeny už 29. srpna, kdy humpolecké měšťanstvo začalo s velkým úsilím zdobit své domy různými věnci, girlandami, prapory s národními nápisy a různými jinými ozdobami. Na věži kostela sv. Mikuláše zavláhl velký prapor, který nechala vyvěsit obecní rada. Odpoledne po čtvrté hodině začaly hrát kapely na obou humpoleckých náměstích na přivítání několika pěveckých spolků a městských deputací, které byly pozvány na slavnost svěcení. Z Polné do Humpolce přijel pěvecký spolek Čestmír s praporem a městskou deputací, z Německého Brodu pěvecký spolek Jason s praporem a městskou deputací, z Příbyslavi přicestovala městská deputace, z Ledče nad Sázavou pěvecký spolek Burian s praporem a městskou deputací, z Čáslavi pěvecký spolek Kovář

---

⁸⁹ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862 – 1932.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tamtéž.

s praporem, městské deputace přijely ze Světlé nad Sázavou, z Lipnice nad Sázavou, z Pelhřimova, z Tábora, z Jindřichova Hradce a z Pacova, z Počátek se dostavila městská deputace i pěvecký spolek. Z Jihlavy přijel známý národovec Antonín Musil.⁹² Členové spolků byli uvítáni proslovem od slavnostního výboru a jejich spolkové prapory byly uloženy do městské radnice. Dále byli členové uvedeni do Hlavní školy v Humpolci k odpočinku, kde pro ně bylo připraveno ubytování.⁹³

Následující den, tj. 30. srpna o šesté hodině rání, bylo oznámeno zahájení slavnosti. Nato se ozvala střelba z moždířů a kapela procházející po městě začala hrát. Poté byli uvítáni hosté a členové dalších pozvaných spolků, kteří dorazili v ranních hodinách. O deváté hodině se sešli všichni zpěváci na generální zkoušku konanou v hlavní škole. O desáté hodině byly všechny spolkové prapory vyneseny z radnice, rozloženy a byly přeneseny před hlavní školu do čela průvodu. První píseň, kterou členové spolku zazpívali, byla píseň *Svatý Václave* a druhou písní byla *Již zavlejš vzduchem ty prapore mladý*. Na to byl nový prapor pěveckého spolku Čech a Lech rozvinut a starosta města Nápravník Josef st. uvítal všechny lid slavnostní řečí. Dále následovalo zatlukání hřebů, jeden z nich věnoval i starosta Nápravník J. st. Každý, kdo hřeb zatloukal, pronesl slavnostní heslo nebo provolání k hřebu. Měšťanka Antonie Nápravníková věnovala pro prapor zlatem a hedvábím vyšívané pentle. Následně proběhlo svěcení praporu, které vedl farář Blatenský. Dále byl prapor odevzdán spolkovému praporečnickovi panu Janu Skorkovskému, který pronesl děkovnou řeč za udělení této čestné povinnosti. Svou řeč pronesl i jednatel spolku František Malát. Sbor poté zazpíval píseň *Kde domov můj*. V poledne následovala svatá mše v kostele sv. Mikuláše.⁹⁴

V jednu hodinu odpoledne započala společná hostina v hostinci U Černého orla, kde byly čteny gratulace od různých měst. Následně se průvod přesunul do nedaleké zahrady na besedu (vstupné činilo 20 zl.), kde ledečský pěvecký spolek pod vedení Křivského zazpíval píseň *Lásky touha* od F. Nesvadby, *Šumí Labe* od Zounaře, *Na vlast*

---

⁹² Antonín Musil, přítel Karla Havlíčka Borovského, v roce 1871 otevřel v Jihlavě první české knihkupectví. <http://luzs.cz/jihlavske-udalosti-1226-1900.html> [2015].

⁹³ MZA Brno - SOkA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862 – 1932.

⁹⁴ MZA Brno - SOkA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

od Škroupa. Večer o půl osmé se uskutečnil taneční ples v hostinci U Černého orla, jehož celkový výtěžek činil 60 zl. a byl určen na dobročinné účely.⁹⁵

---

⁹⁵ MZA Brno - SOkA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

4. Významní členové spolku

Za dobu působení zpěváckého spolku se nejen v jeho vedení, ale i ve sboru vystřídala řada osob, které se velkou měrou zasloužili o pozvednutí hudebního života na Humpolecku prostřednictvím pěveckého spolku. Na následujících řádcích uvádím podle mého názoru, významné členy spolku v jeho nejvíce slavných a produktivních letech.

Otto Rychnovský (22. 3. 1868 Humpolec 31. 1. 1933 Praha).⁹⁶

Otto Rychnovský se narodil 22. března 1868 v Humpolci jako syn Josefa Rychnovského, učitele na místní hlavní škole a ředitele kúru, který „s nevšední pílí a láskou řídil“.⁹⁷ V dřívějších dobách se zpívaly většinou skladby figurální s doprovodem tympánů. Ze slavných mistrů to byl například Haydn, Mozart, Tomášek, Brixl, a jiní. Když byl založen Zpěvácký spolek Čech a Lech v Humpolci, byl Josef Rychnovský jednohlasně zvolen sbormistrem. „V té krásné době, plné vlasteneckého nadšení, byl náš spolek mezi prvními, které byly ustanoveny.“⁹⁸ Plných 50 let působil jeho otec Josef Rychnovský a po jeho smrti roku 1888 převzal po něm sbormistrovství jeho syn, učitel Otto Rychnovský, ředitelství kúru. Práce, kterou zde ředitel Otto Rychnovský vykonal, byla nesmírná. „Byl neúporný a nadšený. Hudebně činný od raných let, vykonal za 40 let práci ohromnou, neboť jeho činnost zahrnovala oblasti učitelské, hudební, dirigentské, dramatické, kulturní sociální atd. Těch 40 let jeho působnosti bylo naplněno velkými kulturními a uměleckými činy. Díky němu získalo město na popularitě. Obětavá činnost jeho jediná naplňovala historii těchto let, vyvolávajíc všecken obdiv a úctu. Nebylo akce, aby sám nebyl jejím inspirátorem a obětavým spolupracovníkem. Byl osobností, autoritou, pojítkem směrů nejrůznějších., které dovedl soustředit kolem své osoby a tím také k jednomu cíli. Byl vyhledáván pro svoji rozvahu, rozhled na všechny otázky týkající se všeho života veřejného. Byl reprezentantem kulturního života v Humpolci uznávaným a ceněným svým rodným městem i celou veřejností českou v okolí i v kulturních kruzích pražských. Pravou jeho tvůrčí vůlí při všech akcích byla jeho osobní autorita.“⁹⁹

„Jako dirigent, organizátor a neúnavný propagátor umění a krásy uměl shromáždit kolem sebe výkvět inteligence, dovedl v nich budít nadšení, byl vůdcem

---

⁹⁶ MZA Brno - SOkA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

duševních pracovníků, vpravdě duch tvůrčí. Nejen daleko v okolí, i v Praze bylo známo, že se provádí v chrámě u sv. Mikuláše v Humpolci církevní hudba způsobem vzorným, v nejlepším slova smyslu koncertním a bylo tu vždy mnoho nadšených posluchačů, přicházejících se povznést.“¹⁰⁰Zvlášť velkými svátky umění byly vánoční mše, často s doprovodem komorní hudby, řízené dirigentem Josefem Berendou ředitelem městské školy. Zpíval plně obsazený smíšený sbor s výbornými sólisty. Na varhany hrál mistr varhaník, učitel, pozdější profesor hudby Karel Nápravník. Hudební skladatel a synovec Otty Rychnovského, který „vše řídil rukou pevnou a mistrnou. Jaké to byly krásné doby plné uměleckého nadšení.“¹⁰¹

Chránová hudba byla ředitelem Ottou Rychnovským připravována s největší pečlivostí a pílí. Ze skladeb, které se v té době hrály uvádím například: *Stabat Mater* od Antonína Dvořáka s doprovodem varhan a orchestru se sóly a sbory. *Na Golgotě* od J. C. Svrchy, *Sedm slov* od Haydna, *Halleluja* od Handla, žalm *Aj nebesa*, od Haydna, *Velkopáteční kantáta* od Říhovského, *Golgola* od Hausmanna, velká mše *Theodorka* od J. Nešvery, *Sedm slov Páně* od F. Picky, dále mše Pickovy, Fibichova, Nápravníkova, Treglerova, Skuherského, Zvonařova, Foerstrova aj., skladby Smetanovy, Dvořákovy, Beethovenovy, Karla Nápravníka, Mozartovy, Křížkovského (*Pastyř a poutníci*), díla Mendelsohnová, Schubertova, Schumannova, Foerstrova, Tomášková, Rybova, Brixiho, V. Frimlova, Wittova, Zvonařova, Jeremiášova, Skuherského, Říhorského, Horníkova, Sychrova. Tyto skladby vystřídal někdy *Gregoriánský chorál* „tento pramen nadzemský“, jak jej nazval Huysmans a na základě chorálu inspirovaná klasická polyfonie *Palestrinova*.¹⁰² „Tak došlo i na slavnou a dějinně památnou *Palestrinovu mši papeže Marcella, dokonale provedenou chrámovým sborem*“.¹⁰³

Po smrti svého otce převzal Otto Rychnovský i úlohu sbormistra Zpěváckého spolku Čech a Lech v Humpolci. Díky jeho úsilí se podařilo pěvecký sbor rozšířit, například byl zakoupen klavír, jehož spolek postrádal. Také byl zřízen při spolku hudební odbor, kterého byl také dirigentem a to „dirigentem energickým a skvělým.“¹⁰⁴ Za jeho

---

¹⁰⁰ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1950.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

působení, byly provedeny skladby náročnější a většího rozsahu s doprovodem orchestru. Například to byla *Jarní romance* od Fibicha, *Česká píseň* od Bedřicha Smetany, *Slavnostní zpěv* od Antonína Dvořáka *Rolnická a Modlitba*. Také byly pořádány jubilejní večery a to například Dvořákův večer s přednáškou učitele Jindřicha Marka, zpěváka, člena Komorní hudby a kulturního pracovníka. Fibichův večer s přednáškou Karla Nápravníka, učitele a hudebního skladatele, Čechův večer s přednáškou básníka Jaroslava Vrchlického. V roce 1902 uspořádán Zpěváckým spolkem zájezd České filharmonie. Byl to velký symfonický koncert, v němž účinkoval také žák Otty Rychnovského houslista František Krohler, který se později proslavil za hranicemi své země. Stal se koncertním mistrem carské opery v Petrohradě a v Moskvě, později působil jako I. houslista Státní opery v Charkově. V Humpolci účinkovali také umělci: František a Emanuel Ondříček, Jaroslav Kocián, Drdla, Jaroslav Jeremiáš, Leo Zelenka-Lerando, Vojt. Říhovský, V. Horník, J. Zelinka, Marie Musilová aj. Sbormistrem Zpěváckého spolku byl Otto Rychnovský s malými přestávkami 30 let. Byl i předsedou tohoto spolku a zároveň jeho čestným členem.¹⁰⁵

Vedle Zpěváckého spolku poutalo jeho zájem ochotnické divadlo, jehož byl také ředitelem. Za jeho vedení byla provedena například *Prodaná nevěsta* a *Hubička* od Smetany, *Orfeus v podsvětí* od Offenbacha, *Zvonky Cornevilské* od Lecoqua, *Don Caesar*, *Andulka* od Nejedlého, *Skvělá partie* od Starého, *Strakonický dudák*, *Z českých mlýnů*, *Bílí lev Quo vadis*, *Noční manévry*, *Bei Kai Lai*, *Dědečkovi housle*, *Na kozlanském klepáči*, *Kozlanská garda* aj. Dále činohry: *Domov*, *Paní z námoří*, od Ibsena, *Gazdina roba*, *Čekanky*, *Psohlavci*, *Jiráskova Lucerna*, *Vodopád Giesbach*, *Potopený zvon*, *Lešetínský kovář*, Ibsenova *Nora i Příšery*, *Othelo*, vystupovala tu Eva Vrchlická, Olga Scheinpflugová, Kohout aj. Při 40 letém jubileu přednášel zde p. F. A. Šubrt, od něhož byl zahrán kus *Jan Vávra*. Také spolek divadelních ochotníků jmenoval Ottu Rychnovského za jeho zásluhy čestným členem. Spolek mu vděčil za moderní upravené jeviště a pořízení velikého množství rekvizit. Také pašijové hry s doprovodem zpěvů (Františka Picka: *Sedm slov Páně*) byly organizovány pod jeho záštitou. K těmto produkcím se scházela zdejší společnost i lidé z dalekého okolí. Velkého úspěchu se také

---

¹⁰⁵ MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1950.

těšila dětská vánoční představení s doprovodem komorní hudby pořádané ve prospěch vánoční nadílky, kterou Otto Rychnovský také řídil.¹⁰⁶

Několik let pře válkou obstaral Otto Rychnovský pro jednotu Sokol, Spolek divadelních ochotníků a Vzdělávací sbor spolkový biograf, který až do svého odchodu v roce 1923 vedl. Výnosy biografu byl vydatným příjmem uvedených spolků. Když byla sokolovna prodána, zahájil společně s Janem Joklem¹⁰⁷ akci na získání sokolovny zpět. Založil spolek pro udržování sokolovny a podařilo se mu zachránit budovu pro Sokol, ochotníky i Zpěvácký spolek. Budova byla následně splacena, opravena, představena do dnešní podoby. Celou tu dobu až do svého odchodu byl Otto Rychnovský předsedou spolku.¹⁰⁸

Ale i jíních oblastech vyvíjel činnost a byl žádán o spolupráci. Byl živnostenským komisařem společenstva č. 2. a společenstva obuvníků, „*kdež byl vždy vážen a dožadován o radu.*“¹⁰⁹ Díky velké oblibě u místních občanů byl zvolen do obecního a okresního zastupitelstva, do místní školní rady, mnoha obecních odborů, nebo i do správního výboru všeobecné veřejné nemocnice, jejíž stal se pozdějším ředitelem. Po čase nepřítomnosti správce F. Maška, který byl během první světové války na vojně, vedl celou nemocnici sám a přivedl ji do takového stavu, že získal pochvalu a uznání Zemského správního výboru, což bylo protokolárně zaznamenáno. Po zrušení působnosti správního výboru nemocnice jmenoval jej Zemský správní výbor nadále svým důvěrníkem ve správním výboru nemocnice, což jistě svědčí o jeho dobře vykonané práci pro Zemský správní výbor.¹¹⁰

V době převratu v roce 1918 byl zvolen za národní demokracii do Národního výboru, kde působil jako předseda po celou dobu jeho trvání. Mimo činnosti na obecné škole se také věnoval vyučování na pokračovací živnostenské škole v Humpolci. K tomuto účelu absolvoval kurz v Praze pro kreslení a rýsování v roce 1900 a pro obchodní předměty kurz v Praze v roce 1908. Mimo toho absolvoval hospodářský kurs pokračovací v Humpolci a v Mladé Boleslavi 1911 a informační kurs živnostensko-

---

¹⁰⁶ MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1950.

¹⁰⁷ Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

¹⁰⁸ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Tamtéž.

právní v Praze 1914. Vedle toho složil také zkoušky z hudby.¹¹¹ „Největší láskou jeho života byla hudba a zpěv duchovní. Těm náleželo celé jeho srdce.“¹¹²

Za svoji práci byl mnohokrát osvědčen, o čemž svědčí dvě pochvalné uznání biskupské konzistoře v Hradci Králové a skvělý průběh Cyrilských exercií, o nichž byly nadšené články v několika regionálních časopisech. Sám arciděkan chrudimský, dust. P. Vilém Mrštík, předseda diecézní jednoty Cyrilské, věnoval mu 3 zlaté desetikoruny „s prosbou, aby tento dárek vzal v odměnu za krásné chvíle strávené při pěkném zpěvu v Humpolci. Ředitel kúru O. R. s obrovskou pílí a s přemáháním odporu některých vedoucích literátů změnil úplně způsob zpěvu a zavedl zpěv deklamační“. „Mnohé trpké, okamžiky zakusil od nepřátel tohoto zpěvu, ale konečně přece úsilí jeho korunováno bylo zdarem. Velikou odměnu bylo mu to, že daleko široko bylo známo, že tak jak v Humpolci se zpívalo v kostele jak ve zpěvu lidovém tak i dokonale liturgickém, se zpívalo málo kde.“¹¹³

Otto Rychnovský řídil také zpěv v židovské synagoze a vyučoval mnoho žáků, z nichž vynikli: profesor hudby a hudební skladatel Karel Nápravník, kterého jako svého synovce vychoval a jeho nadání rozvinul, František Krechler dříve člen carské opery v Petrohradě a v Moskvě, později koncertní mistr, člen Státní opery v Charkově, Leopold Ambrož profesor hudby a zpěvu v Praze, Karel Příborský městský kapelník a učitel hudby, Jaroslav Novák profesor hudby a dirigent zpěváckého spolku, kteří díky učitelským schopnostem O. Rychnovského mohli rozvinout svůj hudební talent.¹¹⁴

V posledních letech válečných a poválečných stíhalo O. Rychnovského rodinné neštěstí. V mladém věku mu zemřely nadějně děti Otokar, Vlasta, Otylka, Čestmír, starostlivá manželka Anna a jeho matka Marie. Zbyl mu syn Jaroslav Rychnovský, ředitel školy, dcera Božena Rychnovská, profesorka hudby, syn Jan Rychnovský poštovní úředník.¹¹⁵

---

¹¹¹ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1950.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ MZA Brno – SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1950.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tamtéž.

V září 1923 se přestěhoval do Prahy, „aby svým porušeným nervům popřál odpočinku.“¹¹⁶ Rozloučil se na slavnostním večeru, uspořádaném pro jeho počest, „kde mohl být obklopen úctou, obdivem, vděčností a láskou.“¹¹⁷ Pozdravil jej Dvořákův slavnostní zpěv a Smetanovo věno. Zástupci spolků, v nichž působil, ve svých proslovech ocenili jeho činnost a poděkovali mu za jeho práci. Otto Rychnovský vzpomněl v poutavé promluvě společně prožitých let, svých etap, vzpomněl i na jednotlivce, kteří po celá desetiletí oddaně a věrně s ním spolupracovali... „Doufal, že rozdělením práce jeho snaha bude následovat, v práci ve spolcích bude pokračováno a tyto přivedeny budou k rozkvětu co největšímu. A ukončil: Všem podnikům, v nichž jsem pracoval, přeji z plna srdce hojného zdaru, necht' při mých návštěvách potěším se vždy jejich horlivou činností a úspěchy ... Všichni jsme byli dojati, neboť jsme cítili, že odchází vůdce, že odchází sama duše všeho.“¹¹⁸

V Praze působil dále jako učitel a ředitel kúru, v pražském pěveckém Spolku Hlahol byl chorovodem a členem výboru. Dva roky před smrtí byl vyznamenán zlatou medailí za veliké celoživotní zásluhy o zpěv a hudbu od Pěvecké obce československé v Praze při slavnostním koncertě Hlaholu. Také jeho manželka Marie byla vyznamenána medailí za lásku ke zpěvu a dlouholetou pěveckou činnost. Otto Rychnovský zemřel 31. ledna 1933 v Praze.¹¹⁹ „Z životních aktivit O. Rychnovského vyplývá, že se nenaplnila předpověď pana Jana Houdka, ředitele měšťanské školy, který otci Otty Rychnovského Josefu Rychnovskému říkal: „... Aby syna na studia nedával, že z něho stejně nic nebude.“¹²⁰

Božena Rychnovská (13. 3. 1893 Humpolec 17. 7. 1969 Humpolec).¹²¹ Božena Rychnovská byla dcerou Josefa Rychnovského a sestrou Otty Rychnovského. První její hudební kroky vedl její otec, když ji přihlásil na pražskou konzervatoř na hru na klavír, státní zkoušku pak absolvovala v roce 1931. U J. Jiránka si zdokonalila své hudební vzdělání v letech 1918-1921. Mezi lety 1927-1932 působila na Hudební škole

---

¹¹⁶ MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1950.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1950.

¹²⁰ Humpolec v zrcadle času, III, s. 119.

¹²¹ Humpolec v zrcadle času, III, s. 117.

Matice české v Ostravě- Mar. Horách, krátký čas spoluúčinkovala společně s Luisou Příborskou. Poté se vrátila zpátky do Humpolce, kde v letech 1932-1949 působila jako ředitelka kůru a učitelka hudby. Během svého působení složila několik klavírních a chrámových skladeb.¹²²

Josef Rychnovský (5. 2. 1818 Červená Řečice, 17. 2. 1888 Humpolec).¹²³ Josef Rychnovský byl otcem Ottý Rychnovského a Boženy Rychnovské. V Pelhřimově vystudoval měšťanskou školu a v Praze se na učitelském kurzu hudebně vzdělal. Celých 50 let se v Humpolci podílel na hudebním životě, 26 let působil jako pedagog a 24 let jako ředitel kůru kostela sv. Mikuláše. Podílel na založení zpěváckého spolku Čech a Lech, kde se stal prvním sbormistrem v letech 1863 až 1888, „jež vedl k horlivé účasti na národním životě.“¹²⁴

Karel Nápravník (10.1. 1882 Humpolec, 26. 3. 1968 Vršac, Jugoslávie).¹²⁵ Karel Nápravník vystudoval učitelskou školu v Praze, následně absolvoval mistrovský kurz z konzervatoře v letech 1910-1912 u Vítězslava Nováka. Do roku 1912 působil na Humpolecku jako hudební učitel, kde řídil zpěvácký spolek Čech a Lech, hrával také v Želivě na varhany. Od roku 1912 začal pracovat K. Nápravník ve Vršaci v dnešním Srbsku, kde působil jako sbormistr a učitel zpěvu na místní reálné škole. Od roku 1930 do roku 1954 učil na gymnázium v Subotici, zde byl zároveň také sbormistrem zpěváckého spolku Graničar se kterým hrál i české klasiky. Nápravník napsal několik písní na české texty, pro české a církevní pravoslavné sbory. Složil kantátu *Modlitba domoviny*, orchestrální skladbu *Lyrická suita, Z mé rodné země*; Dva symfonické pochody (*Hrdinům za svobodu*). Zaranžoval srbské lidové písně *Jugoslávie zpívá*. Napsal i klavírní preludia a srbské suity pro smyčcový kvartet a srbské tance. Z našeho regionu posbíral a vydal *Čejovské písničky*.¹²⁶

Karel Příborský (26. června 1895, 10. května 1970).¹²⁷ Karel Příborský se narodil v kovářské rodině, kde navázal na rodinnou tradici kovářského řemesla a hned se stal vyhledávaným řemeslníkem v Humpolci a v přilehlém okolí. Kovárnu převzal po otci

---

¹²² *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 117.

¹²³ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1950.

¹²⁴ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 117.

¹²⁵ Tamtéž, s. 101.

¹²⁶ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 101.

¹²⁷ Tamtéž, s. 112.

ve 20. letech 20. století. Působil také jako léčitel koní, pro něž vyráběl hojivé masti. K. Příborský byl i zpěvákem, působil ve zpěváckém spolku Čech a Lech, rovněž i v chórovém zpěvu v katolickém kostele.¹²⁸ Aktivně se zapojoval do společenského a kulturního života ve městě. „*Stal se členem Spolku divadelních ochotníků v Humpolci. Za tuto činnost získal čestné uznání Ústřední matice ochotníků z Prahy. Jeho největší láskou v životě byla těžká atletika, řecko-římský zápas. Vlastenecká slova K. Příborského: Kdybych se měl v cizině sebelíp, kdyby mne zahrnovali nadšením a slávou dražší je a bude domov, vlast jediná nenahraditelná, svatá. Či může muž zradit svou druhou mámu?*“¹²⁹ Jeho pohřbu se zúčastnilo velké množství smutečních hostů a spoluobčanů.¹³⁰

Petr Adolf Halík (29. 6. 1854 Zahrádka, 22. 7. 1931 Jiřice u Humpolce).¹³¹ Z nedalekých Jiřic přišel si zahrát na varhany a zazpívat nadšený milovník hudby hudební skladatel a ředitel kúru Petr Halík, otec redaktora Rudolfa Halíka. Z jeho skladeb například uvádím Vánoční mši, „*jež svým vznosem jásavou radostností dovedla náladu vánoční pozvednout, jak náleží.*“¹³² Zpívala se nejen v Humpolci ale i v pražských chrámech a i na dalších místech. Také Halíkovy pastorely a zvláště Mariánské vložky na slova vldp. P. Salesa Roubíčka, pozdějšího opata želivského opata, se velmi často zpívali při Mariánských pobožnostech a Mariánských svátcích. „*Byly velmi oblíbeny pro svoji melodičnost a krásu.*“¹³³ „*P. A. Halík byl člověk rázovitý, vždycky „svůj“.* Nehleděl na hesla a přízeň doby. Byl snášenlivý, ale dovedl obhájit své přesvědčení, ale nikomu ho nevnucoval a ctil cizí přesvědčení. P. A. Halík člověk pokrokový, jeho náboženství bylo přesvědčení, že proto jest člověk na světě, aby poctivě žil a poctivě pracoval.“¹³⁴ Obec Jiřice uznala jeho přínos natolik, že jej jmenovala svým čestným občanem.¹³⁵

Petr Adolf Halík navštěvoval obecnou školu v Zahrádce, za několik let nastoupil do učitelského ústavu v Kutné Hoře. Od roku 1873 se vrátil zpět do Zahrádky a zde začal učit ve škole. Opět let později v roce 1878 byl ustanoven správcem jednotřídní školy v Jiřicích, když došlo k rozšíření této školy na dvoutřídní, stal se řídícím učitelem.

---

¹²⁸ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 112.

¹²⁹ Tamtéž, s. 113.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Tamtéž, s. 35.

¹³² Tamtéž.

¹³³ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 112.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Tamtéž.

Několikrát byl úřady vyznamenán čestnými uznáními. Podílel se na založení učitelského spolku Budeč v Humpolci, aktivně se zapojoval do okresních učitelských konferencí a v neposlední řadě napsal mnoho odborných článků do učitelských a pedagogických listů. P. A. Halík se podílel na zvelebování vzhledu Jiřic, díky založení ovocné školy začal vysazovat v obci a okolí tisíce stromků. P. A. Halík se účastnil aktivit ve všech místních spolcích, byl to také skvělý hudebník a hudební skladatel.¹³⁶ „*Jeho církevní skladby a koledy, zpívané dětmi a pod jeho dirigentským vedením, těšily na duchu návštěvníky kostela. Lásku k hudbě vypěstoval u mnoha svých žáků, kteří vytvořili i svoji hudební kapelu.*“¹³⁷ Často hrál na varhany v Želivě nebo v Humpolci. P. A. Halík zaranžoval velké množství lidových písní, za zmínku stojí například jeho píseň *Touha po matce*, která vyšla tiskem, nebo ze sakrálních skladeb to byla *Česká mše pastorální*.¹³⁸

Chrámový sbor v Humpolci si vážil řídícího Halíka pro jeho vzácné i milé osobní vlastnosti a jeho skladby vždy nastudoval s pietou a pečlivostí. Zpěvácký spolek také pořádal velký koncert s hudbou v Jiřicích, který řídící Halík sám dirigoval. Jeho pohřbu se účastnil celý zpěvácký spolek a na jeho poslední cestu mu spolek zazpíval několik písní.,, *U pana řídícího Halíka byla hudba potřebou jeho nitra. Bylo to světlo na jeho cestě: celý jeho záslužný život byl jím ozářen a propleten.*“¹³⁹

---

¹³⁶ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 35.

¹³⁹ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1832–1951.

5. Činnost pěveckého spolku

5.1. Aktivity spolku od poloviny 60. let 19. století

V následujících letech spolek usilovně pokračoval ve své činnosti a aktivně se účastnil všech slavností, výročí nebo besed ve městě, pro které zajišťoval kulturní části oficiálních programů, ale účinkoval i samostatně nebo na jiných místech v Čechách. Z nejvýznamnějších vystoupení, kterých se účastnil, uvádím například 16. května 1864, kdy se spolek účastnil národní slavnosti uspořádané pěveckým spolkem Hlahol v Praze. Téhož roku 15. srpna jmenoval spolek Karla Bendla,¹⁴⁰ hudebního skladatele z Prahy, prvním a zdaleka ne posledním čestným členem spolku.¹⁴¹ V roce 1866 byla činnost spolku přerušena prusko-rakouskou válkou.¹⁴² Při příležitosti převezení českých korunovačních klenotů z Vídně do Prahy 16. května 1867 spolek uspořádal koncerty v humpoleckých kostelech. Dne 16. května se účastnil slavnosti pokládání základního kamene k Národnímu divadlu v Praze. Dne 8. června 1869 účinkoval při pokládání základního kamene ke kostelu na hřbitově v Humpolci (kostel sv. Jana Nepomuckého). Při této příležitosti zazpíval píseň *Svatý Václave*. Odpoledne se konala pěvecká beseda, při které bylo získáno 50 zlatých, které byly věnovány jako příspěvek spolku na stavbu tohoto kostela.¹⁴³

O vysoké hudební úrovni v Humpolci svědčí i existence pěveckého kroužku měšťanské besedy, který fungoval v 70. letech 19. století. Později došlo k jeho splnutí s pěveckým spolkem.¹⁴⁴

5.2. Spolupráce s divadelními ochotníky

---

¹⁴⁰ Karel Bendl (1838–1897) byl český hudební skladatel a sbormistr. Vystupoval pod pseudonymem Podskalský. Srov. Šlechtová Alena, Levora Josef, *Členové České akademie věd a umění 1890-1952*. Praha 2004, s. 37.

¹⁴¹ Seznam všech čestných členů Pěveckého spolku Čech a Lech je uveden v příloze č. 2: sbormistři, předsedové a čestní členové spolku.

¹⁴² MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁴³ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁴⁴ Tamtéž.

Postupem času, jak členové spolku získávali na zkušenostech, přicházeli sbormistři se stále novými nápady, jak obohatit repertoár pěveckého spolku. K velkému kvalitativnímu skoku došlo v roce 1880, kdy spolek měl ve svém programu nejen samostatné koncerty, besedy či výroční akce, ale nově zařadil také operety.¹⁴⁵ První z nich byla „Kouzelná hlína, aneb Záhuba rodu Šnofonova“ od Antonína Valenty. S touto operetou započala dlouholetá spolupráce mezi pěveckým spolkem a humpoleckými divadelními ochotníky.

Pravidelně každý rok byly nacvičeny a sehrány alespoň dvě hry, které pokaždé slavily velký úspěch u humpoleckých občanů. Tato velice úspěšná a plodná spolupráce probíhala přes celou druhou polovinu 19. a první polovinu 20. století, prakticky až do začátku německé okupace. Teprve ta přinesla postupnému omezování činnosti obou českých spolků.¹⁴⁶

5.3. Jubilejní koncerty k výročí fungování spolku

Za dobu působení spolek uspořádal několik jubilejních koncertů k oslavě své dlouhé existence. První oslava na připomenutí dvacetiletého fungování spolku byla uspořádána dne 15. srpna 1888.

Další oslava proběhla v roce 1933 k uctění sedmdesátého výročí založení spolku. Během této oslavy byl uspořádán průvod městem na hřbitov, kde byla uctěna památka zemřelých členů spolku. Na zdi kostela byl zavěšen vavřínový věnec a zpívaly se smuteční písně *Z osudu rukou a Ani ucho neslýchalo*. Dostavila se pětičlenná delegace pěveckého spolku *Jason* se svým sbormistrem J. Pojezdným z Německého Brodu a zástupci pěveckého spolku *Záboj* se svým předsedou J. Wertheimrem z Pelhřimova. Blahopřejný projev zaslal Pěvecký sbor českých učitelů a profesor Jan Vratislavský.¹⁴⁷

K posílení národního ducha v těžké době roku 1938 proběhla další výroční slavnost. O úspěchu koncertu se zmiňoval i tehdejší tisk: „*V roce 1938 dne 3. března byl*

---

¹⁴⁵ Seznam všech operet uvádím v příloze č. 4: seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků.

¹⁴⁶ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁴⁷ Jan Vratislavský byl žákem profesora Voldána. Je známý díky mnoha svým odborným monografiím. Napsal např. práce *Janáčkovovo kvarteto*, *Jan Kubelík*, *Váša Příhoda*. Mezi lety 1962–1978 působil na brněnské konzervatoři, kde vyučoval komorní hru a teoretické předměty. Srov. <http://www.konzervatorbrno.eu/index.php?id=t-58>.

*uspořádán slavnostní koncert na paměť 75. výročí spolku. Ve Spolkovém domě v Humpolci se včera večer konala krásná slavnost. Taková domácí, ale přece jen svým programem přesahovala rámec města. Zpěvácký spolek Čech a Lech vzpomněl slavnostním koncertem svého 75. výročí. Pilný dirigent Jan Malát přivítal zástupce města, okresu a všechny hosty. Poděkoval všemu členstvu a hudbě a stručně se zmínil o založení a vývoji zpěváckého spolku. Na pořadu byli Suk, Kalík, Křížkovský, Dvořák, Hamsík, Pospíšil, Grieg a Smetana se svým vstupním sborem z opery Prodaná nevěsta s doprovodem orchestru. Účastníci koncertu nešetřili uznáním. Provedení koncertu bylo vzorné a dirigent Malát a s ním členové a hudba mohli být opravdu spokojeni, do zpěvu a hudby dali své srdce.*¹⁴⁸

5.4. Městské slavnosti konané za spoluúčinkování pěveckého spolku Čech a Lech

Pěvecký spolek se také v hojné míře účastnil významných oslavných, smutečních či výročních slavností probíhajících ve městě. Na následujících řádcích vypisuji ty slavnostnější nebo důležitější z mnoha slavností, kterých se spolek aktivně účastnil. Patřila sem na příklad slavnost svěcení věže evangelického kostela v Humpolci, kde spolek spoluúčinkoval dne 24. září 1891.

Dále 7. března 1920 se spolek účastnil oslav 70. narozenin prvního prezidenta Československé republiky T. G. Masaryka. Dne 3. října toho samého roku, při slavnosti pokládání základního kamene k pomníku Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě, přednesl pěvecký spolek kantátu od Bedřicha Smetany *Píseň česká*. Byla zazpívána v provedení smíšeného sboru za doprovodu vojenské hudby z Havlíčkova Brodu.

Dne 28. října 1928 se spolek účastnil s praporem slavnostního průvodu městem na hřbitov, k nově postavené hrobce pro humpolecké vojíny zemřelé ve válce. Zde spolek zazpíval smuteční sbor *Z osudu rukou* od Josefa Bohuslava Foerstera.

Velmi plodným obdobím byla pro spolek zejména 30. léta 20. století, kdy se konala jedna významná akce za druhou. Dne 2. března roku 1930 byl uspořádán slavnostní koncert na oslavu narozenin prezidenta Masaryka. Dne 10. dubna 1932 byl

---

¹⁴⁸ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

uspořádán koncert k oslavě třicetileté kapelnické činnosti Karla Příborského. Výtěžek z prodeje vstupenek pro spolek činil 292 Kč. Dne 25. srpna téhož roku uspořádali v Humpolci koncert Pěveckého sboru českých učitelů za řízení Antonína Bednáře. Dne 9. října 1932 účinkoval spolek při otevření novostavby budovy okresního úřadu.¹⁴⁹ Dne 19. září 1937, na slavnostní tryzně za zemřelého presidenta T. G. Masaryka, spolek provedl Foerstrovy sbory Z osudu rukou, Oráč a také československou státní hymnu. Spolek však účinkoval na příklad i při oslavě otevření nového poštovního úřadu v Humpolci dne 14. listopadu téhož roku.¹⁵⁰

5.5. Účinkování tehdejších známých hudebních virtuosů v Humpolci

Dalším obohacením a zatraktivněním koncertů pro diváky byla účast různých tehdejších známých virtuosů, jak z blízkého nebo i z dalekého okolí, na příklad z Prahy, kteří spoluúčinkovali jako hosté společně s pěveckým spolkem na koncertech v Humpolci.¹⁵¹ Prvně se tak stalo v roce 1894, kdy by pozván houslový virtuos František Drdla.

Další z velkých vystoupení bylo uspořádáno ve dnech 3. a 4. března 1902, kdy byl pozván orchestr České filharmonie,¹⁵² který řídil jeden z největších českých dirigentů Ludvík Vítězslav Čelanský.¹⁵³ Orchestr čítal 60 hráčů, vesměs virtuosů. Orchestr účinkoval po dva večery a na pořadu byly různé skladby, jako na příklad Bedřich Smetana, předehra k opeře *Prodaná nevěsta*; Antonín Dvořák, VI. Symfonie, *Z nového světa*, Bedřich Smetana, dvě symfonické básně *Vyšehrad* a *Vltava* z cyklu *Má vlast*, Zdeněk Fibich, *V podvečer*, selanka pro orchestr, Antonín Dvořák, *Overtura Karneval*. Orchestru bylo zapláceno 700 Korun a výsledný výtěžek pro spolek činil 90 Korun. Vystoupení slavilo podle svědectví velký a všestranný úspěch.

---

¹⁴⁹ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha let 1862–1932.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Seznam všech virtuosů, kteří vystupovali v Humpolci, uvádím v příloze č. 4: Seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků.

¹⁵² MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁵³ Ludvík Vítězslav Čelanský (1870-1931) byl český dirigent a hudební skladatel. Vytvořil stálý soubor České filharmonie, jehož se stal v roce 1901 prvním šéfdirigentem. Josef Tomeš a kol., *Český biografický slovník XX. Století*. I. díl: A – J, Praha 1999, s. 192.

Téhož roku dne 20. července uspořádal spolek koncert za spoluúčinkování dalšího českého houslového virtuosa Emanuela Ondříčka. Toto vystoupení však zas tak velký úspěch neslavilo. Po jeho skončení spolek musel doplácet 25 Korun houslistovi z vlastní spolkové pokladny, protože více peněz se od diváků nevybralo.

Velice plodný byl rok 1905, kdy 25. března byl uspořádán koncert světového virtuosa na harfu Lva Zelenky-Lerando. Dne 14. května téhož roku byl uspořádán Dvořákův koncert, na němž spoluúčinkoval Josef Racek, violoncellista z Německého Brodu a Sláva Veselá, koncertní pěvkyně z Prahy. Čistý zisk pro spolek činil 97 Korun. Dne 5. listopadu spolek uspořádal samostatný koncert houslového virtuosa Jaroslava Kociána spolu s klavírní virtuoskou M. Volavou. Dne 26. listopadu spolek uspořádal koncert za spoluúčinkování koncertní pěvkyně Ž. Musilové z Chrudimi. V roce 1906, 28. října, spolek provedl samostatný koncert, na kterém s ním spoluúčinkoval klavírní virtuos Karel Moor.¹⁵⁴

5.6. Rozšiřování hudebního repertoáru

Od počátku 20. století přišel spolek opět s obohacením svého hudebního programu. Poprvé 6. února 1902 byla provedena žertovná jednoaktovka *Finale coronat operam neboli Konec korunuje dílo* od Karla Kovařovice. Obsazení bylo následující: Ladislav Skácel (tenor) v roli prince Kolibriho, Antonín Pustina (druhý tenor) v roli Dona Lamentadose, Josef Klein (první bas) v roli markýze Bombardona, R. Rataj (druhý bas); klavírní doprovod obstaral sbormistr a dirigent Otto Rychnovský. V ten samý večer byla provedena tragikomická opera *Bramborová vojna* od J. Drahlovského.¹⁵⁵

Spolek též pořádal vzpomínkové večery na památku známých českých umělců. První z koncertů byl pořádán 26. dubna 1903 pod názvem „Fibichův večer“ za spoluúčinkování spolku přátel komorní hudby. Tento koncert uvádím i s programem, abych mohl poukázat na hudební vyspělost spolku. Na začátku tohoto koncertu bylo proneseno úvodní slovo, načež zazněla Fibichova kantáta pro smíšený sbor s doprovodem orchestru *Jarní romance*, klavírní skladba *Nálady*, melodram s doprovodem orchestru, selanka *Vodník* pro orchestr, balada *V podvečer* pro jeden hlas s doprovodem klavíru,

---

¹⁵⁴ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1862- 1932, Kniha č. 1.

¹⁵⁵ Seznam všech zpěvoher uvádím v příloze č. 4: Seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků.

píseň pro jeden hlas *Hráč*, píseň *Má dívenka* a ouvertura k opeře *Pád Arkuna* z názvem *Dargun* s doprovodem orchestru.

V roce 1905 byla provedena 5. února zpěvohra *Edip král* od Karla Kovařovice. V roce 1907 spolek uvedl samostatně 7. února operetu *Kvas krále Vondry* od J. Illnera.

Dne 13. dubna 1924 oslavil spolek sté výročí narozenin jednoho z nejvýznamnějších tvůrců české hudby Bedřicha Smetany. „*Koncert měl slavnostní ráz a návštěvu, jaké nebylo pamětníka. Mnoho lidí vracelo se pro nedostatek místa v sále*“.¹⁵⁶ Program koncertu tvořily Smetanovy skladby, a sice předehra k opeře *Hubička* v podání orchestru, *Tři jezdci* v provedení mužského sboru, árie z operety *Čertova nevěsta*, kterou zazpíval František Komrs, *Z domoviny*, duet v podání V. Dvořáka a Josefa Berendy ml., *Rolnická* v provedení mužského sboru, třetí věta z kvarteta *Z mého života* a píseň *Na moři* v provedení mužského sboru. Čistý výtěžek z koncertu činil 1000 Korun, což svědčí o velkém úspěchu a vysoké návštěvnosti tohoto představení.

Dne 13. prosince 1924 byl uspořádán koncert k uctění památky 25. výročí úmrtí Zdeňka Fibicha a jak vypovídá zápis v pamětní knize: „...úspěch koncertu byl dokonalý. Výtěžek byl 801 Kč“.¹⁵⁷

5.7. Nová zkušebna pěveckého spolku

Až do roku 1907 neměl humpolecký pěvecký spolek i přes značnou popularitu, které se ve městě a jeho okolí těšil, svou vlastní spolkovou místnost. Cvičení ve zpěvu a vlastní produkce předtím probíhaly v sálech různých hostinců. Teprve od roku 1907 se spolek usídlil trvale v budově Sokolovny v Soukenické ulici čp. 59. Tato budova byla později přejmenována na Spolkový dům. V této budově byla spolku vyhrazena jedna místnost a dostal možnost pořádat produkce v jejím hlavním sále. Jak uvádí smlouva mezi vedením spolkového domu v Humpolci a vedením spolku „... *po dobu trvání spolku toho, právo bezplatného používání jedné vhodné místnosti v domě tom ku cvičení zpěvu, uložení hudebních nástrojů a archivu jeho, jakož i přednostní právo ku pořádání jeho podniků*

---

¹⁵⁶ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁵⁷ Tamtéž.

v domě tom vyhrazuje a svoluje k tomu, aby se podle této listiny na dům Sokolovny v Humpolci, vložila knihovně pro Zpěvácký spolek Čech a Lech v Humpolci služebnost, pozůstávající v právu spolku toho používat po dobu trvání spolku bezplatně v domě tom jednu vhodnou místnost ku cvičení zpěvu, k uložení hudebních nástrojů a archivu a v přednostním právu spolku toho ku pořádání jeho podniků v domě tom.¹⁵⁸ Avšak reakce členů spolku na tuto místnost byly převážně smíšené: „Zpěvácký spolek používá dosti prostornou místnost v podkroví, která však jest tmavá a musí býti i ve dne uměle osvětlována, ježto jest opatřena čtyřmi malými okénky při podlaze místnosti. Též vchod do této místnosti je značně nepohodlný.“¹⁵⁹ I přes rozporuplné reakce členů na získaný prostor jej spolek využíval až do roku 1948, kdy uměle došlo k postupnému útlumu jeho činnosti.¹⁶⁰

5.8. Hudební nástroje pěveckého spolku a hudební cvičení

Za celou dobu své existence využíval spolek celou řadu hudebních nástrojů sloužících k doprovázení zpěvů. Zpěváci zpočátku využívali různé rytmické nástroje, jako byla dřívka nebo bubínky sloužící pro jednoduchý rytmus a pro udržení tempa skladby. S postupem doby byli vybíráni zkušení hudebníci z řad členů spolku, kteří byli vyčleňováni na hru na hudební nástroje. Ti na příklad hráli na dechové dřevěné nástroje ústní, jako byla zobcová flétna nebo píšťala. Také mohli hrát na dechové vícehlasé nástroje, což je na akordeon, na harmonium nebo na varhany. Dále členové měli možnost využívat různé strunné smyčcové nástroje jako housle, violu, violoncello nebo basu. Mohli využívat i dechové žesťové neboli plechové nástroje jako trubku nebo pozoun. Ale nejvíce vytíženým nástrojem byl klavír užívaný jak během zkoušek, tak i v průběhu koncertů.

Pěvecký spolek neodmítal ani spolupráci s místními hudebními tělesy a také často zval ke společné účasti pěvecké spolky z okolí.¹⁶¹

---

¹⁵⁸ MZA Brno - SOkA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ Přehled pěveckých spolků hostujících v Humpolci přikládám v příloze č. 4: seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků.

Peníze na pořízení nových hudebních nástrojů spolek získával od přispívajících členů nebo od sponzorů, popřípadě obdržel hudební nástroj přímo od dárce. Nástroje samozřejmě bylo nutno po nějaké době vyměnit za nové. Na příklad 26. prosince 1898 spolek zakoupil nové piano od firmy Antonín Petroff z Hradce Králové za 360 zlatých.

Dalším důležitým mezníkem ve vývoji spolku byl rok 1912, kdy při něm byl ustanoven hudební odbor s Kroužkem přátel hudby. Byly zakoupeny některé hudební nástroje a Kroužek přátel hudby daroval spolku basu. V roce 1909 bylo prodáno harmonium za 160 Korun, poněvadž nevyhovovalo spolkovým účelům.

Další možností získat nový hudební nástroj bylo uspořádání koncertu se sbírkou, jak tomu bylo v červnu roku 1919. Díky výtěžku z koncertu, který činil 1570 Korun, mohl spolek zakoupit nový klavír.

Poslední velké koupě hudebnin proběhly v roce 1931, kdy bylo zakoupeno violoncello od člena pěveckého J. Berendy za 2 400 Kč, a v roce 1933, kdy byla zakoupena nová viola za 500 Kč.¹⁶² K roku 1952, kdy spolek na čas přerušil činnost, měl ve svém vlastnictví tyto hudební nástroje: harmonium, klavír, piano, violu, violoncello, basu, dvě flétny, pikolu, hoboj, 4 klarinety, fagot, trubku, pozoun a dva kotle čili tympány.¹⁶³

Co se týče cvičení ve zpěvu, tak po celou dobu existence se vedení spolku snažilo dodržovat jejich pravidelnost.¹⁶⁴ K omezení činnosti došlo pouze za prusko-rakouské války v roce 1866, dále během první světové války, kdy musela řada mužských členů spolu narukovat do armády, a samozřejmě za druhé světové války, kdy byla činnost spolku okupačními orgány oklešťována.

Samostatnou kapitolou byl rok 1926, během něhož uspořádal v Humpolci profesor hudby Leopold Ambrož¹⁶⁵ kurs zpěvu neboli intonace. Cvičení se konala třikrát týdně po dvou hodinách po celé školní prázdniny. Kursu se zúčastnilo asi 70 osob a zakončen byl

---

¹⁶² MZA Brno - SOkA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁶³ MZA Brno - SOkA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

¹⁶⁴ Viz příloha č. 3: stanovy spolku.

¹⁶⁵ Leopold Ambrož (1883-1951) byl humpolecký rodák, hudební pedagog, spoluautor učebních pomůcek, odborných článků do periodik. Srov. Na http://portaro.eu/soapv/authorities/15755;jsessionid=FF4D25BE1C77C201E6A16F75F204DCC5#?id=_F98M1XkQBKRX5jt__hLBA&pageSize=10&sorting=relevance [12. 7. 2016].

hudebním večerem. Tento kurz se i přes zájem veřejnosti za rok znovu neotevřel. Zajímavostí bylo, že profesor Ambrož se přimlouval o zřízení hudební školy ve městě, k uskutečnění tohoto záměru však v onom roce nedošlo.¹⁶⁶

5.9. Historie členstva spolku a ostatní spolkové záležitosti

Po deseti letech fungování spolku byla 3. března 1872 vykonána volba nového předsednictva,¹⁶⁷ na níž byli zvoleni předsedou spolku Nápravník Josef st., do výboru Antonín Hering jako jednatel, dále Jan Poulíček, František Příborský, Antonín Malát, Josef Rychnovský do funkce sbormistra a Jan Příborský jako praporečník spolku.¹⁶⁸ Celkový počet členů spolku k tomuto datu nebyl zaznamenán.

Roku 1875, po čtrnáctiletém působení předsedy Nápravníka Josefa st., byl 23. května zvolen novým předsedou Antonín Malát. Roku 1877, 27. května, se předsedou spolku stal Matouš Komrs. Po šestnáctiletém sbormistrování Josefa Rychnovského byl zvolen novým sbormistrem místní učitel Antonín Grulich. V té době byl v Humpolci aktivní pěvecký kroužek měšťanské besedy, který později splynul s pěveckým spolkem. Roku 1883 bylo zhotoveno tablo činných členů na paměť dvacetiletého trvání spolku.¹⁶⁹ Na schůzi konané 6. dubna 1884 byl za předsedu spolku zvolen Josef Hronek. Zároveň bylo usneseno zřídit ženský sbor. Od tohoto roku funguje jak mužský sbor, tak ženský sbor a s postupem času se vytváří i smíšený sbor. Roku 1885 byl zvolen sbormistrem učitel Jan Merten.¹⁷⁰

Zajímavostí zůstává, že v Humpolci zpívalo, jak v kostelech na mších, tak ve spolku, po celá desetiletí vždy několik členů z jedné rodiny. Byla to zejména rodina Rychnovských,

---

¹⁶⁶ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁶⁷ Seznam všech zvolených předsedů a sbormistrů uvádím v příloze č. 4: seznam sbormistrů, předsedů a čestných členů Pěveckého spolku Čech a Lech.

¹⁶⁸ Veškeré organizační věci týkající se předsednictva, členů a vnitřního fungování spolku jsou uvedeny ve stanovách spolků, které jsou v příloze č. 3: stanovy spolku.

¹⁶⁹ Seznam všech členů uvádím v příloze č. 1: seznam členů spolku.

¹⁷⁰ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

Nápravníková, Dubínova, Šamanova, Ambrožova, Příborských, Strádalova, Pohanova nebo Novákova.¹⁷¹

Na valné hromadě konané 27. února 1887 byl zvolen předsedou spolku Ludvík Kašpar a sbormistrem opět Antonín Grulich. Dále byla na schůzi navržena peněžitá odměna pro sbormistra ve výši 5 zlatých měsíčně.

Při valné hromadě konané 19. ledna 1889 byl zvolen předsedou obchodník Jindřich Nápravník. Následujícího roku 31. října byl zvolen sbormistrem učitel Otto Rychnovský. Při třicetiletém trvání spolku byla v roce 1893 vykonána volba předsednictva a byli zvoleni předsedou Jindřich Nápravník, jednatelem Václav Novák, pokladníkem Josef Strádal, praporečníky Antonín Drahozal a J. Bečvář. Do výboru byli zvoleni Josef Sládek, Jindřich Ambrož, Jan Jokl,¹⁷² J. Kohlman, J. Komínek a Josef Komrs. Celkový počet členů k tomuto roku opět nebyl zaznamenán.¹⁷³

Dne 11. května 1900 resignoval po mnoha letech na sbormistrovství Otto Rychnovský a na jeho místo byl zvolen učitel Otakar Jenčík, který však za tuto činnost požadoval roční odměnu ve výši 60 Korun. Pravděpodobně z tohoto důvodu byl do funkce sbormistra 19. ledna 1901 opětovně zvolen Otto Rychnovský.¹⁷⁴

Na paměť čtyřicetiletého trvání v roce 1902 spolek pořídil tablo podobizen činných členů. V tomto roce bylo 27 členů, jak mužského tak ženského sboru. V jubilejním roce 1913 při padesátiletém trvání spolku měl spolek celkem již 80 činných členů a podporovatelů. Předsedou byl tehdy zvolen soudce Gustav Bouček, sbormistrem opět Otto Rychnovský. Do výboru byli zvoleni Jan Malát, Jan Straka, Karel Příborský, Josef Sládek, Gustav Hoffmann, František Skorkovský, Ferdinand Vondruška, Ladislav Kout, Jaroslav Bachr, J. Trnka, Antonín Drahozal a František Stroufek. Dne 19. února

---

¹⁷¹ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁷² Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

¹⁷³ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁷⁴ Tamtéž.

1914 byl jmenován Oto Rychnovský čestným členem.¹⁷⁵ V tomto roce čítal spolek dva čestné členy, 30 činných mužů a 32 činných žen.¹⁷⁶

5. 10. Činnost v průběhu první světové války

Dne 18. dubna 1914 byl uspořádán koncert z děl Bedřicha Smetany. Na program koncertu byla na příklad předehra k opeře *Prodaná nevěsta* v orchestrálním provedení, symfonická báseň *Vltava* z cyklu *Má vlast* také v orchestrálním provedení, kantáta pro smíšený sbor s doprovodem orchestru *Česká píseň*, kvartet *Z mého života* v provedení Karla Příborského, Gustava Boučka, Ladislava Kouta a Oldřicha Kovaříka. Dále *Ženské trojzpěvy*, které řídila Božena Rychnovská, Rolnická v provedení mužského sboru, směs árií ze Smetanových oper v orchestrální úpravě. Na tomto koncertu byli přítomni i hosté z Německého Brodu a z Pelhřimova. Tento koncert byl poslední uspořádaný před vypuknutím první světové války.

Přestože válka přerušila spolkovou činnost, neboť mnoho činných mužských členů bylo v armádě, pořádal spolek aspoň koncerty s vystoupeními různých virtuosů, kteří ochotně a bez nároku na honorář účinkovali ve prospěch lidí trpících válkou.¹⁷⁷ Dne 4. října byl uspořádán koncert houslisty Milana Luska z Chicaga společně s klavíristou Robertem Friedmannem z Vídně a pěvkyní Julií Komrsovou-Pecenovou, humpoleckou rodačkou.¹⁷⁸ Čistý výnos z tohoto koncertu byl věnován Válečné pomocné úřadovně.

Roku 1915 uspořádala 11. dubna koncert klavírní virtuoska Luisa Příborská. Spoluúčinkovali Karel Příborský na housle, Oldřich Kovařík na violoncello a Karel Nápravník na klavír, a s nimi ženský sbor.

Dne 19. června 1915 byl uspořádán koncert houslisty Františka Drdli, za spoluúčinkování Boženy Rychnovské a Karla Nápravníka, Marie Schneidrové a ženského

---

¹⁷⁵ Všechny čestné členy do roku 1950 vypisuji v příloze č. 4: seznam předsedů, sbormistrů a čestných členů.

¹⁷⁶ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁷⁷ Seznam všech virtuosů účinkujících v Humpolci uvádím v příloze č. 3: seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků.

¹⁷⁸ Přehled všech umělců pocházejících z Humpolce uvádím v příloze č. 3: seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků.

sboru. Koncert probíhal v tělocvičně chlapecké školy, která sloužila jako lazaret. Výtěžek činil 450 Korun.

Dne 18. srpna 1915 uspořádala další koncert klavírní virtuoska Luisa Příborská za spoluúčinkování houslistů Karla Příborského a Gustava Boučka, violisty Josefa Berendy a violoncellisty Oldřicha Kovaříka.¹⁷⁹

Na 22. března 1916 byla svolána valná hromada spolku, které se však se zúčastnilo jen pět z činných mužských členů, a sice Gustav Bouček, Otto Rychnovský, Josef Sládek, Oldřich Kovařík a František Vodrážka. Celkový počet členů spolku v roce 1916 čítal tři členy čestné, 27 činných mužů, z nichž bylo jedenáct ve válce, a 31 činných žen. Dne 7. dubna 1916 se uspořádal koncert houslisty Bedřicha Voldána a pěvkyně Boženy Masákové. Zisk z tohoto koncertu byl věnován spolkům České srdce a Okresní komisi pro péči o mládež, které se věnovaly charitativní pomoci obětem války.¹⁸⁰

Roku 1918, při valné hromadě konané 9. dubna, byl předsedou spolku zvolen Otto Rychnovský a sbormistrem Karel Nápravník. Na 16. května 1918 připadlo padesátileté výročí položení základního kamene k budově Národního divadla v Praze. Z těchto důvodů pěvecký spolek společně s divadelními ochotníky, vzdělávacím sborem a Sokolem uspořádali pod záštitou městské rady 14. května přednášku, 15. května koncert a 16. května divadelní představení. Zisk z těchto oslav ve výši 842 Koruny byl věnován Husovu a Tylovu fondu. Ve dnech 10. a 11. července 1918 uspořádal spolek se Sokolem koncert pod názvem „Slovensko v písni a tanci“. Ve zpěvu spoluúčinkoval profesor L. Rudl. Výtěžek 703 Koruny byl rozdělen stejnoměrně mezi pěvecký spolek a Sokol.¹⁸¹

5.11. Činnost v meziválečném období

V roce 1918 měl spolek tři členy čestné, 31 činných mužů, 75 činných žen a 31 přispívajících členů. Při šedesátiletém trvání spolku v roce 1923 byl sbormistrem Otto Rychnovský a členskou základnu tvořilo 27 činných mužů a 33 činných žen. V období první republiky spolek stále pokračoval ve své úspěšné činnosti. Uskutečnil celou řadou koncertů, předvedl několik operet provedených společně s divadelními ochotníky nebo

---

¹⁷⁹ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Tamtéž.

se účastnil městských slavností. Také do Humpolce stále zval tehdejší známé hudební virtuosy ke společným koncertům.¹⁸²

Dne 17. února 1932 byl zvolen předsedou spolku Jan Malát, který se stal i sbormistrem pro mužský sbor, sbormistrem pro ženský sbor byl zvolen MUDr. Miroslav Vlasák. Dále byl nově stanoven členský příspěvek pro činné členy na 3 Kč a pro přispívající na 10 Kč ročně.¹⁸³ Při sedmdesátiletém trvání spolku v roce 1933 čítal spolek 32 činných členů a 36 členek.¹⁸⁴

5.12. Léta nacistické okupace

Na počátku okupace se spolek snažil i za ztížených společenských podmínek nadále pokračovat ve své činnosti. Roku 1939, 24. a 25. prosince, provedl společně s divadelními ochotníky operetu *Na šťastné planetě* od Jiřího Byldy a s hudbou od Josefa Stelibského. Dne 31. března 1940 byl uspořádán koncert v rámci akce Kulturní rady české „Měsíc české hudby“. Ve dnech 28. a 29. května 1940 byla provedena společně s divadelními ochotníky hra *Lucerna* od Aloise Jiráska se scénickou hudbou z děl Smetanových, Dvořákových a Fibichových. V této době však dochází k postupnému omezování činnosti spolku ze strany politických úřadů i okupační správy (např. opětovné zavedení cenzury).¹⁸⁵

Během „...roku 1941 dne 4. května byl pořádán jen jeden slavnostní koncert na paměť 100. narozenin hudebního skladatele Antonína Dvořáka. Čistý výnos z koncertu byl 818. Kč.“¹⁸⁶ Dne 26. září 1942 se uskutečnil koncert Pěveckého sboru českých učitelů. Poté v odpoledních hodinách uspořádali pěvci koncert pro školní mládež. Sbor řídil Dr. Josef Plavec, výtěžek činil pro spolek 700 Kč. Pěvecký spolek také poskytl Spolkovému domu stavební příspěvek ve výši 15 000 Kč.¹⁸⁷

---

¹⁸² MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 1, pamětní kniha z let 1862–1932.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Seznam všech členů uvádím v příloze č. 1: seznam členů spolku.

¹⁸⁵ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

V roce 1943 byl dne 11. dubna uspořádán slavnostní koncert na paměť 80. výročí založení spolku. Na tomto koncertu spoluúčinkovala Vlasta Svobodová z Německého Brodu. „Z politických důvodů, byla činnost spolku velice omezena, texty sborů s programy přísně censurovány a snad proto, že utiskovaný národ, pod německým jařmem, bylo příčinou, že všechna čísla byla přednesena s nadšením tak, že ušlechtilý koncert ukázal, na jakou výši se spolek propracoval svou pílí a jaký duch vládne v jeho členstvu.“¹⁸⁸

V roce 1944 byl 15. února uspořádán koncert houslisty Jaroslava Čeledy z Prahy. Dne 5. března byl proveden koncert s heslem „Vcházíme do Smetanova roku“. Program koncertu byl Němci cenzurován a některé písně, jako na příklad *Já nemám v tom Klenci*, byly zakázány. „Patrně, aby se Německo nezhroutilo.“¹⁸⁹ Dne 11. září pěvecký spolek zapěl při pohřbu zasloužilé členky Marty Novákové smuteční písně jako *Z osudu rukou* od J. B. Foerstra, *Již úkol dokonán* od Aloise Jelena a *Čechy krásné, Čechy mé* od J. L. Zvonaře, které zazpíval mužský sbor. Píseň *Západ slunce* od Bedřicha Smetany zazpíval ženský sbor. Spolek věnoval věnec a jednatel spolku M. Hnát pronesl nad hrobem proslov.

Výborové schůze a valná hromada se poté nějakou dobu z politických důvodů nekonaly. Činnost spolku dočasně ustala. Také v průběhu okupace bylo velké množství členů převážně z řad vedení spolku zatčeno a jejich osud byl nejistý. V letech 1944 až 1945 bylo ve sboru činných 70 mužů a 55 žen.¹⁹⁰

5.13. Spolková činnost v poválečném období

Ihned po skončení války v květnových dnech roku 1945 se členové spolku pokoušeli obnovit své aktivity a navázat na dřívější věhlas. Proto už 27. května u příležitosti opětovného odhalení pomníku presidenta T. G. Masaryka zazpíval spolek *Chorál Čechů*. Týž den u příležitosti oslav narozenin prezidenta Dr. Edvarda Beneše, provedli Smetanův slavnostní sbor *Sláva Tobě*. Sbory řídil MUDr. Karel Novotný.

---

¹⁸⁸ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ Tamtéž.

Dne 27. června 1945 se konala první výborová schůze po válce, které se zúčastnili Jan Fiala, Zdeněk Hohaus, Oldřich Komrs, Otakar Med, A. K. Pustina, Dr. Jindřich Trnka a Rudolf Zámečníček. Bylo vzpomínáno na členy spolku, kteří se stali oběťmi války. Patřil k nim na příklad předseda spolku a sbormistr Jan Malát, který byl dlouho nezvěstný, ale podle pozdějších zpráv zemřel v koncentračním táboře. Dále místopředseda spolku Karel Příborský, který zemřel v koncentračním táboře Terezín, jednatel Miroslav Hnát, který byl po převozu z Terezína v nemocnici, člen výboru Otakar Med, který se z internace v koncentračním táboře Flossenbug vrátil těžce nemocen. Spolek se kvůli těmto neblahým událostem ocitl bez vedení. Výbor se proto usnesl na tom, aby do příští valné hromady vedl správu spolku nejstarší člen A. K. Pustina, jednatelem se stal Zdeněk Hohaus a za sbormistra byl navržen Alfred Kobrle. Na této schůzi bylo také usneseno, aby spolkový prapor, který byl za poslední dobu velmi poškozen od molů, byl odevzdán Městskému muzeu do úschovy. Dále byla schválena pravidla pro půjčování spolkových hudebnin a hudebních nástrojů.

Dne 4. července 1945 byl zvolen I. sbormistrem Zdeněk Hohaus a II. sbormistrem Alfred Kobrle. Dne 1. listopadu 1945 byla uspořádána na hřbitově tryzna za zemřelé a umučené členy spolku, při níž zazpíval mužský sbor smuteční píseň *Z osudu rukou* od Josefa Bohuslava Foerstra, ženský sbor *Západ slunce* od Bedřicha Smetany a smíšený sbor zazpíval *Modlitbu na Řípu* od Otakara Zicha. Sbory řídil Alfred Kobrle.

Čas od června 1945 do února 1946 byl nejvíce věnován úsilí zřídit hudební školu v Humpolci.¹⁹¹ Toto úsilí se nakonec vyplatilo, když 1. února 1946 došlo ke vzniku „Městské hudební školy“, dnes Základní umělecké škola Gustava Mahlera¹⁹². Vyučování bylo zahájeno ve třech místnostech bývalé chlapecké školy, dnes Základní školy Hálková, s více než 100 žáky. Prvním ředitelem byl jmenován Josef Reyhon. Hudební nástroje byly zakoupeny levně ze zabaveného majetku kolaborantů a nepřátel republiky.¹⁹³

Dne 4. června 1946 se uskutečnila první valná hromada celého spolku po druhé světové válce. Za předsedu byl zvolen Zdeněk Hohaus a sbormistrem Josef Reyhon. Došlo ke stanovení členského příspěvku pro činné členy ve výši 20 Kč, pro přispívající členy 30 Kč a zápisné pro nové členy, které činilo 5 Kč. Vzhledem k malé návštěvnosti

---

¹⁹¹ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

¹⁹² Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

¹⁹³ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 14.

cvičení ve zpěvu dosavadními členy bylo vypracováno provolání k náboru nových členů. Provolání bylo zasláno do všech úřadů, továren, dílen, obchodů, škol, ale i jednotlivcům, avšak nesetkalo s prakticky se žádným výsledkem. V prosinci 1946 podal spolek Městskému národnímu výboru v Humpolci žádost o propůjčení místnosti ke cvičením ve zpěvu v budově Městské hudební školy, protože předpokládal, že poté bude u členstva větší zájem o cvičení. Národní výbor žádosti vyhověl, ale předpokládaný výsledek v podobě zlepšení docházky do cvičení ve zpěvu se nedostavil. Účast byla naopak čím dál slabší, až u mužského sboru činnost zcela ustala.¹⁹⁴

V roce 1948, 3. března, byl zvolen za předsedu A. K. Pustina a sbormistrem František Vostatek. Do cvičení ve zpěvu však stále téměř nikdo nedocházel, a proto bylo usneseno ponechat mužský sbor prozatím v nečinnosti. Aby na spolek bylo upozorněno, byl v biografu k tomu účelu promítán diapozitiv o jeho činnosti. Veškeré snahy získat nové členy, obzvláště z řad mládeže, však byly bezvýsledné.

Na výzvu Akčního výboru Národní fronty byli jako zástupci spolku jmenováni Bohumil Mysliveček, Josef Zabloudil, Alois Zelenka, Božena Šťastná a A. K. Pustina. Bylo usneseno stanovit jednotný členský příspěvek, jak pro činné tak i pro přispívající členy a to ve výši 5 Kč ročně. In memoriam byl bývalý sbormistr Jan Malát jmenován čestným sbormistrem. Také bývalý dlouholetý pokladník Jan Fiala byl jmenován čestným členem spolku.

Vzhledem k tomu, že spolek téměř nevyvíjel žádnou činnost, byl vypovězen z členství v České pěvecké obci. Sbormistr František Vostatek během roku 1948 rezignoval.¹⁹⁵ Druhý sbormistr Josef Reyhon přislíbil, že se dvakrát do týdne dostaví na zpěvní cvičení avšak „... nesejde-li se dostatečný počet zpěváků, vzdává se sbormistrovství, neboť nemůže se na něm požadovati, aby mařil marně čas. Rozeslána tudíž výzva všemu členstvu, avšak opět bezvýsledně. Ani příslušné články v časopisech neměly úspěch.“¹⁹⁶

Na situaci kolem spolku se v této době také vyjadřoval i tisk. Uvedený článek pochází z Budovatele, kde byl 19. srpna 1948 vytištěn článek, z něhož vyjímám. „

---

¹⁹⁴ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1932- 1950, Kniha č. 2.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Tamtéž.

Humpolecký zpěvácký spolek patřival k nejagilnějším v celém okolí. Nebylo slavnostní příležitosti, aby Čech a Lech nezaspíval. Dirigenti spolku se snažili vždycky o to, aby pověst jeho byla co nejlepší. Poslední dirigent – Jan Malát zemřel v koncentračním táboře v Terezíně a od té doby činnost spolku spí. Bylo by krásné, kdyby se nějaký nadaný a organizačně schopný hudebník-zpěvák chopil krásné povinnosti a probudil zájem o zpěv v našem občanstvu. Bylo by velmi pěkné, kdyby zase se rozléhaly tóny českých sborů při slavnostech. Je mezi humpoleckými mnoho zpěváků, ale je třeba, aby se někdo ujal práce ve sboru a cvičil. Tedy je hodně příležitostí pro učitele zpěvu středních škol a škol vyšších. Kdo probudí nový život ve spolku a splní jedno z nejhezčích hesel: Zpěvem k srdci, srdcem k vlasti?“¹⁹⁷

Opětovně bylo v roce 1948 na jednotlivých schůzích usneseno znovu a znovu vyzývat stávající členy k návštěvě cvičení ve zpěvu a pokračovat v pokusech o nábor nových členů. Výzva byla zaslána Svazu české mládeže, Škole pro ženské povolání, Textilní podniková škola, a byla opakována i v místním rozhlasu. „Byly natisknuty velké plakáty, které byly na návěštních tabulích vyvěšeny, dány do všech úřadů, továren, dílen, do obchodních výkladů, do škol a i jednotlivcům a výsledek zcela žádný.“¹⁹⁸ Pro nechutí dosavadních členů docházet do cvičení a pro naprostý nezájem mládeže a veřejnosti vůbec o zpěvácký spolek „ustala činnost spolku docela, doufejme, že snad jen dočasně.“¹⁹⁹ Nedostatek členů nebyl hlavním důvodem postupnému útlumu spolku. Hlavním důvodem byl nástup komunistické garnitury, která se stavěla proti demokratickým spolkům s dlouholetou tradicí odmítavě.²⁰⁰

Malý epilog na závěr. K postupné obnově činnosti spolku, který byl již považován za odepsaný, došlo až v roce 1964 v souvislosti s uvolněním ve společnosti, ale zejména přičiněním tehdejšího ředitele Lidové školy umění v Humpolci Otakara Drnce, který byl také sbormistrem. Dne 31. března 1966 se začal scházet ženský pěvecký sbor opět z podnětu lidové školy umění. Od té doby měl pravidelné zkoušky s dobrou účastí 28 členek a v krátké době vystoupil ve Skále společně a mužským sborem a s Orchestrálním sdružením. Účinkoval od té doby znovu při významných událostech města, jako bylo

---

¹⁹⁷ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž.

odhalení pomníku světového antropologa dr. Aleše Hrdličky,²⁰¹ odhalení pamětní desky skladateli a divadelnímu režisérovi Jindřichu Honzlovi,²⁰² nebo oslavy 800 let Humpolce, a při dalších akcí.²⁰³

---

²⁰¹ Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

²⁰² Viz příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka.

²⁰³ *Humpolec v zrcadle času*, III, s. 14.

Závěr

Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci si vždy udržoval své prastaré tradice, které mu dali do vínku jeho zakladatelé, když tento spolek budovali.²⁰⁴ Po všechna léta svého trvání byl Pěvecký spolek Čech a Lech důležitou kulturní institucí v Humpolci a svojí dlouholetou tradicí nemálo přispěl k rozvoji národního a kulturního života v Humpolci, a to často v dobách pro český národ nejtěžších. Nevyužíval žádnou podporu z veřejných prostředků a byl odkázán jedině na příspěvky svých členů a na přízeň svého obcenstva.

Spolek měl k roku 1952 bohatý hudební archiv čítající přes dva tisíce děl a cenné hudební nástroje.²⁰⁵ Sbormistři vždy přihlíželi k uměleckému výkonu a pečlivě vybírali skladby a vrcholná díla nej přednějších českých hudebních skladatelů. Repertoár se nikdy neobešel bez B. Smetany, A. Dvořáka, Z. Fibicha, K. Bendla, P. Křížkovského a z novějších skladatelů J. Suka, J. B. Foerstra, V. Nováka a také jiných významných českých umělců.

Za svého dlouholetého trvání provedl spolek svými vlastními silami i za pomoci hostů nepřebornou řadu koncertů, větších a menších akcí, na kterých prováděl nejen vokální, ale i orchestrální skladby. Zval si ke spoluúčinkování nej profesionálnější umělecké soubory a umělce, což ukazuje na dosaženou míru profesionality všech jeho členů. Členy spolku byli vždy nej přednější humpolečtí měšťané, od starostů a zastupitelů města, ředitelů a učitelů na místních školách, soudců nebo předsedů různých jiných organizací až po továrníky, obchodníky, živnostníky a řemeslníky. Členové spolku vynakládali velké množství energie a nejobětavější lásku na každé vystoupení, aby spolek vždy působil nezištně a ochotně. Často i za velmi svízelných podmínek, zejména ve válečných dobách, kdy vlastenecká a kulturní činnost spolku byla nepřáteli státu pečlivě sledována.²⁰⁶

Historii tohoto spolku stojí za to připomínat, protože jak uvádí poslední zápis v pamětní knize spolku: *„Zaznamenáno toto v době přetěžké a to proto, aby příští generace měla přehled o činnosti tohoto kulturního tělesa v dobách minulých tak zdárně*

---

²⁰⁴ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Tamtéž.

*prosperujících, aby si potomci měli příklad za svých předků a aby si uvědomili, jaká velká škoda v kulturním životě v Humpolci by vznikla, nečinností takového sdružení“.*²⁰⁷

---

²⁰⁷ MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech v Humpolci, kniha č. 2, pamětní kniha z let 1932–1950.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

Archivní prameny

MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1862- 1932, Kniha č. 1.

MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1932- 1950, Kniha č. 2.

MZA Brno - SOKA Pelhřimov, Spolkový katastr, kniha č. 107.

Literatura

AUERHAN J. – ŠTENCL K., Humpolec ve světle statistických dat, Humpolec 1925.

BEZSTAROSTA Michal, Hudební život na Humpolecku na přelomu 19. a 20. století, Brno, 2011.

CAGALOVÁ Zuzana Vývoj Okresního muzea v Humpolci v letech 1895 – 1955, Hradec Králové, 2015.

FUKAČ Jiří – VYSLOUŽIL, Jiří - MACEK, Petr: Slovník České hudební kultury, Praha 1997, s. 1035.

LISÁ Hana, *Vincenc Makovský: Pomník T. G. Masaryka v Humpolci*, Brno, 2014.

HOLUB Pavel, DALÍK Jiří ml., KASALOVÁ Martina, PROKŮPKOVÁ Kristýna, ŠKRABÁNEK Zdeněk, Kamarýtova Kronika. Kronika Jana Kamarýta a jeho pokračovatelů (1848 – 1915), Humpolec 2014, s. 250.

JANČUROVÁ Kateřina Ochotnické divadlo v Humpolci od roku 1864 dodnes, Brno, 2015.

KADLEC Zdeněk, Humpolec a okolí, Humpolec 1993, s. 23.

KRAJÍČEK Jan, Společenský život Humpolce v první polovině 20. století, Praha, 2009.

KOBLIHA, Gustav, První století města Humpolec 1807-1907, Humpolec 1907, s. 124.

Kol. autorů, Humpolec.: 800 let trvání a pokrokových tradic. 35 let budování socialismu, Humpolec 1980, s. 95.

Kol. autorů, Humpolec v zrcadle času I. Spolky a spolkový vývoj, Humpolec 2011, s. 179.

Kol. autorů, Humpolec v zrcadle času II. Spolky a spolkový vývoj, Humpolec 2012, s. 206.

Kol. autorů, Humpolec v zrcadle času III. Osobnosti, Humpolec 2012, s. 187.

KOPECKÁ Pavlína, Záhrádka, zaniklé městečko na Želivce, Brno, 2011.

KOŘÍNKOVÁ Kateřina, Vlastivědný sborník Zálesí a jeho přínos pro národopisnou publicistiku. S anotovanou bibliografií časopisu, Brno, 2014.

KUČA Karel, Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku, II. Díl, Praha 1997, s. 938.

NOCAR Pavel, Humpolec ohlédnutí za starými časy, Humpolec 2007, s. 153.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. Díl 1. Počet obyvatelů a domů podle obcí a částí obcí v letech 1850-1970 podle správního členění k 1. lednu 1972, Praha 1978, s. 678.

RODIČOVÁ Jaroslava, Dějiny hudební kultury města České Budějovice ve 2. polovině 19. století, Brno, 2015.

SOLAŘ, Jeroným, Paměti města Humpolec. Praha 1863, s. 143.

ŠLECHTOVÁ Alena, LEVORA Josef, Členové České akademie věd a umění 1890-1952, Praha 2004, s. 443.

TOMEŠ Josef a kol, Český biografický slovník XX. století: I. díl: A – J, Praha, Praha 1999, s. 634.

URBAN Otto, Česká společnost 1848 – 1918, Praha 1982, s. 690.

Zálesí. Měsíčník pro historii, kulturu a společenský život Humpolecka.

Internetové zdroje

<http://www.humpolak.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=4020> [13. 11. 2007].

<http://www.konzervatorbrno.eu/index.php?id=t-58>.

http://portaro.eu/soapv/authorities/15755;jsessionid=FF4D25BE1C77C201E6A16F75F204DCC5#?id=_F98M1XkQBKRX5jt__hLBA&pageSize=10&sorting=relevance [12. 7. 2016].

<http://luzs.cz/jihlavske-udalosti-1226-1900.html> [2015].

<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=547999>.

<http://www.mesto-humpolec.cz/kronika-mesta/d-194497/p1=24739> [14. 2. 2008].

Seznam příloh

Příloha číslo 1.

Členové spolku

Zdroj: MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1862- 1932, Kniha č. 1.

MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1932- 1950, Kniha č. 2.

Příloha číslo 2.

Sbormistři, předsedové a čestní členové spolku

Zdroj: MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1862- 1932, Kniha č. 1.

MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1932- 1950, Kniha č. 2.

Humpolec v zrcadle času I. Spolky a spolkový vývoj, Humpolec 2011, s. 20.

Příloha číslo 3.

Stanovy spolku

Zdroj: MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1862- 1932, Kniha č. 1.

Příloha číslo 4.

Seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků

Zdroj: MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1862- 1932, Kniha č. 1.

MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1932- 1950, Kniha č. 2.

Příloha číslo 5.

Osobnosti Humpolecka

Zdroj: Humpolec v zrcadle času III. Osobnosti, Humpolec 2012, s. 187.

KADLEC Zdeněk, Humpolec a okolí, Humpolec 1993, s. 23.

Příloha číslo 6.

Fotografická příloha

První společná fotografie spolku z 30. srpna 1863 při slavnostním svěcením praporu.

Zdroj: MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1862- 1932, Kniha č. 1.

Prapor spolku je v současnosti uložen a vystaven v Muzeu na Horním náměstí v Humpolci. Žerd' je pobita stříbrnými hřeby a pentle byly vyšité zlatem a hedvábím.

Zdroj: Humpolec v zrcadle času I. Spolky a spolkový vývoj, Humpolec 2011, s. 12.

Pozvánky na koncert

Zdroj: MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1932- 1950, Kniha č. 2.

Ženský pěvecký sbor 1904 – 1908.

Zdroj: Humpolec v zrcadle času I. Spolky a spolkový vývoj, Humpolec 2011, s. 13.

Mužský pěvecký sbor 1904 – 1908.

Zdroj: Humpolec v zrcadle času I. Spolky a spolkový vývoj, Humpolec 2011, s. 13.

Tablo pěveckého spolku z roku 1923, uprostřed zleva sbormistr Otto Rychnovský, uprostřed, zprava předseda sboru Josef Berenda.

Zdroj: Humpolec v zrcadle času I. Spolky a spolkový vývoj, Humpolec 2011, s. 14.

Část mužského pěvecký sbor v roce 1944.

Zdroj: MZA Brno – SokA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, Pamětní kniha 1932- 1950, Kniha č. 2.

Příloha č. 1: Seznam členů spolku

V příloze předkládám abecední jmenný seznam všech členů Pěveckého spolku Čech a Lech. V seznamu jsou uvedena celá jména členů, v některých případech se mi však nepodařilo dohledat celá křestní jména, proto k příjmení u těchto jmen uvádím jen počáteční písmeno. Zároveň uvádím i roky, během nichž byli členové ve spolku aktivní. Dané roky byly v pamětní knize spolku vypisovány jen během výročí založení spolku nebo k významnému členu, který oslavil svoje výroční působení ve sboru společně se spolkem společným koncertem nebo jinou akcí. Data se proto nemusejí přesně krýt s celou dobou působení daného člena ve spolku. V mnoha případech tak uvádím pouze jeden rok, kdy byl zrovna daný člen činný. Jedná se o rok, během něhož proběhla výroční nebo jiná důležitá kulturní akce.

Absolon Jan	1932 - 1944
Ambrož Jindřich	1893 - 1902
Ambrož Leopold	1944 - 1902
Bachr Jaroslav	1913
Barč Jindřich	1862
Bartáková Karla	1933 - 1944
Bartáková Marie	1933 - 1944
Becková K.	1933
Bečvář Ferdinand	1902
Bečvář Filip	1883
Bečvář J.	1893
Bečvář Maxmilián	1862 - 1963
Bečvářová A.	1923
Bečvářová A.	1933
Bečvářová Josefa	1902
Běhounková Božena	1902
Benešová Štefa	1902
Berenda Josef ml.	1923 - 1932
Berenda Josef st.	1923
Berenda Josef st.	1923 - 1929
Bílek K.	1933
Bockšefl J.	1944
Bohuslavová Julie	1944
Bouček Gustav	1913
Brož František	1902
Budlovská G.	1923
Bulská Marie	1902
Cichrová C.	1923

Čížková M.	1923
Eislerová A.	1923 - 1933
Daniček Ferdinand	1879 - 1882
Dobrovolná Marie	1944
Drahozal Antonín	1893 - 1913
Drahozal Ladislav	1933
Drahozalová M.	1923
Drahozalová O.	1923 - 1933
Drapelová V.	1933
Dubínová Kamila	1902
Dubínová Marie	1902 - 1923
Dubská Zdenka	1904
Dvořák L.	1933
Dvořáková Marie	1944
Fesal Rudolf	1883
Fiala Jan	1902 - 1945
Fialová Otýlie	1944
Fišer Bohumil	1944
Fojer Václav	1923
Forman E.	1923
Freund K.	1883
Granát J.	1944
Grulich Antonín	1877- 1887
Habrman Jiří	1944
Hájková M.	1923 - 1933
Halík Petr Adolf	1876-1913
Hanák Ladislav	1944
Havlová Emílie	1944
Hering Antonín	1872
Heřmánek Daniel	1862
Hnát Miroslav	1933 - 1944
Hnítová Jarmila	1944
Hofman Gustav	1913
Hohaus Karel	1944
Hohaus Zdeněk	1944 - 1948
Hohausová Marie	1944
Holubová Marie	1944
Honsová Marta	1944
Hornek Josef	1884 - 1887
Horneková Josefa	1902
Hořký Emanuel	1923
Hralová A.	1923
Hrbek Alois	1862
Hrnková Milena	1944
Hrubá Františka	1944
Hruška K.	1883

Husák J.	1944
Chloupek Josef	1944
Chlupíček J.	1883
Jakl Josef	1944
Jakš M.	1933
Jech Jiří	1944
Jechová Žofie	1933 - 1944
Jenčík Otakar	1900 - 1901
Ježek Josef	1933 - 1944
Jindřich Marek	1904
Jirmun Jaroslav	1944
Jiroun Jaroslav	1923
Jirous Antonín	1902
Jirous J.	1933
Jokl Jan	1893
Jozífek J.	1883
Kalinová Věra	1944
Kameš Čeněk	1902
Kameš O.	1933
Kameš Osvald ml.	1944
Kasalová J.	1933
Kašpar Ludvík	1887 - 1889
Kellner J.	1883
Klein Josef	1902
Klumpar Josef	1863
Kobrlé Alfred	1944
Kocián Fr.	1883
Kocián J.	1902
Kociánová K.	1923
Kohlman J.	1893
Komínek J.	1893
Komrs Jan	1893
Komrs Matouš	1877 - 1879
Komrs Oldřich	1923 - 1945
Komrsová M.	1933
Komrsová Zdenka	1944
Kopáč Josef	1863
Kopecký Zdeněk	1944
Kopíč Ferd.	1883
Korbelář Jindřich	1944
Kostáková M.	1933
Košťátová Marie	1944
Koten Antonín	1944
Koten Jan	1933 - 1944
Koubková Jaroslava	1944
Kout Ladislav	1913 - 1944

Krajník František	1862
Králová A.	1933
Kratochvíl Jan	1944
Kratochvílová E.	1923
Kryštůfek Augustýn	1883 - 1902
Kryštůvková Františka	1944
Kubát J.	1944
Kubínová M.	1923
Kučerová Ema	1944
Kudrnová Antonie	1944
Kulhavý Bohumil	1944
Kunst Bedřich	1923 - 1944
Kunst Václav	1923
Kunstová Věra	1944
Kuserman O.	1933
Kynčlová Marie	1902
Kysela František	1902
Kyselová M.	1923
Lešovská Marie	1902
Lešovský Josef	1902
Letovský Jan	1923 - 1944
Lhoták F.	1933
Lípová A.	1933
Locher K.	1933
Louká Františka	1944
Macourek František	1863
Machotka Vilém	1902
Makarín Jan	1923
Malát Antonín	1872 - 1883
Malát Felix	1883
Malát František	1862 - 1883
Malát Jan	1913 - 1944
Malát Jan	1932 - 1944
Malát Otto	1883
Malátová B.	1933
Malátová M.	1923
Malátová Růžena	1944
Malátová S.	1923 - 1933
Maršál Emanuel	1902
Maršál Rudolf	1902
Maršálová Joža	1944
Maršíková M.	1933
Mašek František	1902
Mašková Anděla	1902
Matoušek Melichar	1944
Med Otakar	1933 - 1945

Melicharová Marie	1944
Merten Jan	1885
Merten Jan	1885 - 1890
Mládková Milada	1902
Mysliveček Bohumil	1948
Nápravník Edmund	1902
Nápravník Jindřich	1889 - 1908
Nápravník Josef Štěpán	1862 - 1875
Nápravník Karel	1902 - 1944
Nápravník Robert	1863
Netrvalová M.	1923
Neubauerová M.	1933
Nevosádová M.	1923
Novák V.	1933
Novák Václav	1883 - 1926
Nováková M.	1933
Nováková Anežka	1944
Nováková Ela	1902
Nováková M.	1923
Novotná Žofie	1944
Pajert Jan	1923
Pajgrt Jan	1933 - 1944
Palír Vladimír	1944
Pavelcová Marie	1944
Peterka Josef	1944
Peterková Marie	1944
Pětická M.	1933
Pilná M.	1923
Pilný V.	1923
Piroch J.	1933
Pohan J.	1883
Poláček Jiří	1933 - 1944
Pondělíčková Emílie	1944
Pospíšil Čeněk	1933 - 1944
Potocký Miloš	1944
Pouchlý Oldřich	1944
Pouliček Jan	1872
Pražák V.	1923
Procházková Anna	1933 -1944
Prokopová Věra	1944
Příborská Krista	1902
Příborská Marie	1902
Příborský František	1872 - 1902
Příborský Jan	1872 - 1883
Příborský Josef	1902
Příborský Karel	1902 - 1937

Příborský Karel	1944
Pujmanvá Anna	1902
Pustina A. K.	1923 - 1951
Pustina Antonín	1902
Pustinová K.	1923
Rataj Richard	1934
Rebová M.	1933
Reyhon Josef	1946 - 1948
Rubešová Marie	1944
Růžková A.	1933
Růžková B.	1933
Rychnovská Božena	1923 - 1944
Rychnovský Jaroslav	1923
Rychnovský Josef	1862 - 1877
Rychnovský Josef	1902 - 1923
Rychnovský Otto	1888 - 1923
Řeháčková Milada	1902
Říhová Viktorie	1944
Říhová Zdenka	1944
Sachr Jaroslav	1923
Semanová Gusta	1902
Skácel Ladislav	1902
Skočdopole J.	1883
Skočdopole Jiří	1944
Skopečková T.	1923
Skorkovský František	1913
Skorkovský Jan	1883 - 1893
Skorkovský Jan	1882 - 1884
Skréťová O.	1923
Sládek Josef	1883 - 1913
Sládková Anna	1902
Sládková Ela	1902
Smrčka Dominik	1883
Sobotková Marie	1902
Soukup Vladimír	1944
Spodil J.	1923
Stehno J.	1944
Steinerová M.	1933
Strádal Josef	1893 - 1902
Strádalová F.	1923
Strádalová Marie	1902
Straka Jan	1913
Stroufek František	1913
Strunc K.	1923
Suchomalová E.	1923
Šafaříková Marie	1902

Šaman Oto	1923 - 1944
Šamanová B.	1923
Šíma J.	1933
Šimek Jan	1923
Šimera Mírek	1944
Šimková J.	1923
Šimková T.	1933
Šimša Rudolf	1944
Šlechtová P.	1933
Štastná Božena	1923 - 1948
Štěpánek František	1944
Štěpánková Eliška	1944
Tesař F.	1883
Tichá M.	1923
Trnka Jindřich	1913 - 1945
Trnka K.	1883
Trnka Oto	1944
Trnka Pravoslav	1944
Trnková Blažena	1944
Trnková Bohumila	1902
Trnková Jiřina	1944
Trnková Marie	1902 - 1944
Trnková Marie	1923 - 1944
Urbanová Marie	1944
Vacková M.	1923
Vacková V.	1933
Vána Luděk	1944
Vašíčková F.	1933
Vašta Jan	1933 - 1944
Vlasák Miroslav	1932 - 1933
Vlčková Ludmila	1933 - 1944
Volková M.	1933
Vondráček Antonín	1944
Vondrážka Ferdinand	1913
Vorel Václav	1944
Voršilák H.	1933
Voršilák Hugo	1944
Voříšková Jiřina	1944
Vosmíková Marie	1944
Vostatek František	1948
Vrána Antonín	1944
Vránová Marie	1902
Vrzák Jaroslav	1944
Vrzáková Marie	1944
Vříšková Marta	1944
Vytasilová Pavla	1944

Zabloudil Josef	1948
Zabloudilová Jiřina	1944
Zábranová Anděla	1944
Zámečníček Rudolf	1944 - 1945
Závodská Julie	1902 - 1933
Závodská Justina	1944
Zelenka Alois	1933 - 1948

Příloha č. 2: Seznam sbormistrů, předsedů a čestných členů Pěveckého spolku Čech a Lech v Humpolci.

A. Sborníci od založení po současnost

Josef Rychnovský (1862- 1877)
Antonín Grulich (1877-1885)
Jan Merten (1885-1890)
Otto Rychnovský (1890-1901)
Karel Nápravník (1904-1908)
Otto Rychnovský (1908-1923)
Karel Nápravník – vypomáhal (1918)
Josef Berenda ml. (1923-1932)
Jan Malát (1932-1944)
MUDr. Miroslav Vlasák (ženský sbor 1932)
Richard Rataj (1934)
Zdeněk Hohaus a Alfred Koblle (1945)
Josef Reyhon (1946-1948)
Otakar Drnec (1964-1969)
Vypomáhal Lub. Šimera
Karel Škop (1970-1979)
kp. Jiří Lhotský (1979-1980)
Julius Kunsch (1981-1991)
František Zemek (1991-1998)
Vladislav Beran (1999- 2002)
Hana Augustová (2002- dosud)

B. Předsedové spolku od založení po současnost

Josef Štěpán Nápravník (1862-1875)
Antonín Malát (1875-1877)
Matouš Komrs (1877-1879)
Ferdinand Daniček (1879-1882)

Jan Skorkovský (1882-1884)
Josef Hornek (1884-1887)
Ludvík Kašpar (1887-1889)
Jindřich Nápravník (1889- 1908)
Josef Berenda st. (1923-1929)
Ladislav Kout (1929-1930)
Jan Malát (1935-1944)
A.K. Pustina (1946)
Zdeněk Hohaus (1946-1948)
A.K. Pustina (1948-1951)
Alois Brabec (1964-1970)
Josef Svoboda (1970-1993)
Jiří Fiala (1994-2009)
Mirka Štěrbová (2009 – dosud)

C. Čestní členové spolku k roku 1950

Robert Nápravník, člen spolku, jmenován 26. května 1863.
Karel Bendl, hudební skladatel, jmenován 15. srpna 1864.
Oto Rychnovský, člen spolku, jmenován 19. února 1914.
Václav Novák, člen spolku, jmenován 13. října 1926.
Josef Berenda st., člen spolku, jmenován 21. prosince 1927.
Karel Příborský, člen spolku, jmenován 16. března 1937.
Jan Malát, člen spolku, jmenován 4. června 1938.

Příloha č. 3: Stanovy pěveckého spolku Čech a Lech v Humpolci

V příloze uvádím přepis spolkových stanov. Stanovy jsou uloženy v MZA Brno - SOkA Pelhřimov, Pěvecký spolek Čech a Lech Humpolec, kniha č. 1 (pamětní kniha 1862–1932). Stanovy byly vytisknuty v Praze v roce 1864 tiskařem Dr. Ed. Grégrem na náklad pěveckého spolku Čech a Lech. Stanovy byly velmi důležitou součástí každého vzniklého spolku. Podle nařízení zákona musel mít každý spolek zhotovené stanovy, které musely být následně schváleny příslušnými úřady.

Stanovy zpěváckého spolku v Humpolci.

1. Vznik za účelem vzdělávat a zdokonalovat členy ve zpěvu a přednesu sboru a čtyřzpěvu. Účast obyvatel z města Humpolec a Humpoleckého okresu.
  2. Zřídí se a) cvičení ve zpěvu
    - b) zdarma společné přednášky
    - c) veřejné přednášky za vstupné
  3. Cvičení ve zpěvu probíhá dvakrát týdně, ve čtvrtek a v neděli ve zvláštní místnosti (nikdy v hostinci). Místo, čas i případné změny se vždy ohlásí sl. c. k. okresnímu úřadu.
  4. Počet přednášek se bude řídit podle pokroku ve vzdělání a dle finančních možností. Do roka budou uvedeny aspoň 4 přednášky. Zúčastnit se jich mohou pouze členové a pozvaní hosté. Předseda výboru pozve oběžným listem.
  5. Veřejné koncerty za vstupné budou uspořádány k dobročinným účelům, a vždy dojde k ohlášení u c. k. úřadu.
  6. Spolek se skládá a) ze členů účinkujících, b) přispívajících, c) čestných. Nesamostatné osoby mohou být přijati jen za souhlasu řádných zástupců; školní mládež se naprosto od spolku vylučuje.
  7. Účinkující členové jsou povinni se dostavovat na cvičení ve zpěvu a zde jako i na veřejných koncertech a přednáškách se podrobit výroků ředitele. Účinkující členové platí vždy 1. každého měsíce 10 kr. r. č. a mohou pak
    - a) hlasovat při všeobecných poradách a volbách
    - b) vypůjčit si z archivu spolku na 8 dní jednotlivé kusy pro vlastní potřebu
    - c) žádat při spolkových přednáškách o dva, při veřejných koncertech o jeden vstupní lístek
- Členem se může stát každý kdo je vzdělán a vycvičen ve zpěvu anebo dle posouzení

mistra sboru má aspoň vlohy ke zpěvu. Na slovo vzaté hudební síly jsou vybízeni, aby se ke sboru přidali; od placení měsíčních příspěvků jsou osvobozeni.

8. Přispívající členové podporují spolek peněžními příspěvky. Každý přispívá 1. každého měsíce 20 kr. r. č. a je oprávněn

- a) Bezplatně navštěvovat společné zkoušky, veřejné přednášky a koncerty
- a) Ke spolkovým přednáškám bezplatně jednoho hosta přivést
- b) Hlasovat při poradách o záležitostech mimo hudebních

V záležitostech hudebních mohou pouze radit.

9. Čestní členové mají všechna práva přispívajících členů, nejsou však vázáni k žádnému příspěvku. Voleni jsou všemi členy na návrh výboru. Čestnými členy ať jsou voleni jen výteční mužové nebo ti kdo si získali zvláštní zásluhy o spolek.

10. Jmění spolku tvoří měsíční příspěvky členů a dary od podporovatelů. Slouží ke hrazení výdajů. Takové výdaje jsou například: činže z místnosti, kde se spolek schází ke cvičení zpěvu, výdaje za topivo, světlo, muzikálie aj.

11. Spolek řídí výbor, ohledem pak k hudbě ředitel zpěvu.

12. Výbor spolku se skládá z pěti členů, z jejich středu jedná předseda. Výběrčí je výboru při ruce. Výbor, předseda a výběrčí se volí na jeden rok a mohou být z účinkujících nebo přispívajících členů. Předseda a výběrčí se volí absolutní většinou hlasů všech přítomných členů spolku. K platnému uzavření je potřeba aspoň 2/3 přítomných členů. Hlasování řídí jeden ze členů spolku, též absolutní většinou zvolený.

13. Přednosta zastupuje spolek při c. k. úřadech a tam kde je ho zapotřebí.

14. Návrhy docházejí v porady členův prostřednictvím výboru, pročež budiž každý návrh předložen výboru spolku. Ředitel zpěvu podává výboru návrhy, které kusy je potřeba se naučit a jaké se mají zakoupit.

15. Výbor zpravuje hospodářské záležitosti spolku a sestavuje potřebné seznamy; jmenovitě zaznamenává počet a jména členů do spolkové knihy. Zároveň předkládá seznam členů dle jejich jmen, práv a hodností c. k. okr. Úřadu. V pamětní knize, která ať je předložena proslulým osobám k zaznamenání jejich jmen a ať jsou zaznamenány všechny slavnosti, i pamětihodné události spolku a obdržené dary. Aby se výbor mohl sejít, je zapotřebí účast aspoň 4 jeho členů; rozhoduje absolutní většina hlasů.

16. Výběrčí opatruje spolkové jmění, obstarává a zaznamenává vydání a příjmy. Každého půl roku předkládá výboru s přílohami opatřený účet, který jej zkouší a opatří. Výběrčí smí ze spolkové pokladny peníze vydávati jen na poukázku podepsanou od předsedy a

jednoho člena výboru, který zároveň je kontrolorem pokladnice. Tyto poukázky se vždy přiřkládají k účtům. Předseda spolku uzavírá pokladnici druhým klíčem. Výbor je zodpovědný za řádné vedení pokladnice.

17. Ředitel zpěvu se volí ze středu účinkujících členů většinou hlasů na jeden rok a zabývá se pouze hudbou. Navrhuje výboru a přednáší na pianě hudební kusy, jež by měli být zakoupeny spolkem a řídí zpěvácký sbor jak při cvičení tak i při společných přednáškách a veřejných koncertech. Sestavuje program přednášek a veřejných koncertů a předkládá jej shromážděným členům k schválení. – Jen od c. k. úřadu povolené hudební kusy mohou být schváleny – a předneseny.

18. Jeden člen výboru obstarává spolkový archiv, vede seznam všech zpěvů a muzikálií, které si vypůjčili jednotliví členové.

19. Všechny záležitosti spolku se rozhodují v shromáždění členů, probíhající každou první neděli měsíce ledna, dubna, července, a října a projednávají se všechny spolkové záležitosti. Mimořádné shromáždění ustanovuje přednosta k jednohlasnému návrhu nejméně 10 členů. Tu se hlasuje jen o návrh, jenž u výboru neb u ředitele zpěvu svého má původu. Poradu a hlasování řídí přednosta a hlasuje se, když aspoň 2/3 všech členů jsou přítomni.

20. Usnesení se děje jen absolutní většinou hlasů. Při rovnosti rozhoduje hlas přednosta. O záležitostech pouze hudebních rozhoduje při rovnosti hlasů ta strana, na kterou se přiklonil ředitel zpěvu. O rozpuštění spolku mohou jen 3/4 všech členů rozhodnouti.

21. Všechna usnesení zanáší jeden ze členů krátce a zřetelně do knihy a přednáší je ihned shromážděným členům ke schválení.

22. Že účinkující člen ze spolku vystoupil, má se za to, když své vystoupení zřejmě oznámil, anebo bez oznámení se třikrát nedostavil ke zpěvnému cvičení. Také za vystouplého člena se má ten, kdo nezaplatil měsíční příspěvek a od výběrčího marně byl upomínán. V obou případech bude předsedou vymazán ze spolkové knihy. Totéž stane se přispívajícímu členu, který svůj příspěvek po dva měsíce nezaplatil. Členům, kteří vystoupili nebo byli vymýtěni, příspěvky se nevracejí. Členové, kteří vystoupili, mohou se ke spolku vrátit, ale musí se podrobit opět povinnostem naznačeným v článku 8.

23. Rozepře mezi jednotlivými členy o záležitostech spolku rozhodují tři k účelu tomu ze spolučlenů zvolení soudcové. Všeliký další spor se pomíjí.

24. Kdyby se spolek měl rozejít, vyprodá se majetnost spolku dvěma údy výboru ve veřejné dražbě a stržená částka se věnuje spolu s ostatním jměním spolkovým ústavu, který byl posledním shromážděním k tomu určen. O rozejití spolku mohou rozhodovati

toliko $\frac{3}{4}$ všech členů nadpoloviční většinou.

25. Změny schválených stanov podrobeny jsou opět vyššímu potvrzení. Úřednímu komisaři jest dle §. 22. spolkového zákona volno, o správě spolku se přesvědčiti a všem shromážděním přítomnu býti. Zároveň se spolek zavazuje svolání hromad úduv a veřejné produkce nejméně 3 dni napřed sl. c. k. okresnímu úřadu oznámiti jakož i program veškerých předmětů, o nichž ve shromážděních rokovati se má, ano i textem opatřené písňe, jichž při produkci použití zamýšlí, k nahlédnutí předložiti.

Příloha č. 4: Seznam skladeb, hostů, umělců a rodáků

V této příloze přikládám seznam zpěvoher provedených pěveckým spolkem a operet provedených společně s humpoleckými divadelními ochotníky, dále přehled spolků, orchestrů komorní hudby a umělců hostující v Humpolci. Na konec uvádím seznam umělců pocházející z Humpolce.

Přehled zpěvoher, provedených pěveckým spolkem za dobu jeho trvání

Zpěvohry: V r. 1901 byla provedena dvakrát zpěvohra Andulka, od Romana Nejedlého, poprvé uvedena v roce 1892.

V r. 1902 sehraána žertovná jednoaktovka Finale coronat operam čili Konec korunuje dílo od Karla Kovařovice.

Téhož roku provedena tragicko-komická opera Bramborová svatba, od J. Drahlovského.

V roce 1905 provedena zpěvohra Edip král od Karla Kovařovice, poprvé uvedena v roce 1891.

V r. 1910 sehraána opera Prodaná nevěsta na text Karla Sabiny, s hudbou Bedřicha Smetany, poprvé uvedena v roce 1866.

V r. 1911 sehraána opera Hubička na text Elišky Krásnohorské, s hudbou Bedřicha Smetany, poprvé uvedena v roce 1876.

Operety: byly sehraány společně s divadelními ochotníky

Téměř všechny tyto zpěvohry byly hrány po dva večery, díky tomu byl i finanční úspěch dobrý, čímž zúčastněné spolky získaly potřebné peníze na zakoupení například nových rekvizit nebo hudebních nástrojů.

Baj-Kaj-Laj - Emil Starý

Brandejští dragouni – Jaroslav Jankovec

Byli jsme a budem – Josef Stelibský

Caesar, antická hra se zpěvy – Jaroslav Ježek

Dcera druhé roty – Karel Hašler

Dědečkovy housle – E. Starý

Dolarová nevěsta – E. Starý

Don César – R. Delinger

Fidlovačka – Josef Kajetán Tyl

Husopaska - Emil Starý

Ifigenie v Lanškrouně – J. Klenka

Jídelní lístek – J. Vránek
Jiříkovo vidění - J. K. Tyl
Klub starých mládenců - J. Gollwell
Kouzelná hlína aneb Záhuba rodu Snofonova – A. Valenta
Kozlanská garda – E. Starý
Kvas krále Vondry- J. Illner
Mamsele Nitouche- J. Hervé
Na kozlanském klepáči – E. Starý
Na pomoc Bulharům – E. Starý
Na šťastné planetě – J. Stelibský
Noční manévry – Xaver Jager-Laufke
Orfeus v podsvětí – Jaques Offenbach
Perle pany serafinky – Rudolf Piskáček
Písen mládí – dr. J Šedina
Polská krev – Oskar Nedbal
Pražské švadlenky – Oto Fastr
Přednosta stanice – O. Lampl
Prodaná láska – A. Provazník
Růže ze Sibíře – E. Starý
Sezení městské rady – Roman Nejedlý
Skvělá partie – E. Starý
Slovácká princezna – R. Piskáček
Sněhurka, pohádka – Karel Moor
Strakonický dudák – J. K. Tyl
Svatba při lucernách – J. Offenbach
Táta dlouhán – R. Piskáček
Trubač Napoleonův – Václav Smatek
Tulák – Rudolf Piskáček
V pensionátě – J. Souček
Zvonky cornevilské – R. Planquette

Přehled uměleckých souborů, hostujících v Humpolci

Pěvecká sdružení: Smíšený sbor moravského učitelstva, sbormistr Ferdinand Vach
Pěvecký sbor českých učitelů. Hostoval dvakrát, prvně dirigoval Antonín Bednář,

podruhé dr. Josef Plavec
Jihočeské pěvecké sdružení učitelstva
Jihočeské pěvecké sdružení učitelek
Pěvecké sdružení Pražských učitelů. Sbormistr Oldřich Hilmera.
Zpěvácký spolek Hlahol z Čáslavi. Sbormistr Jan Vratislavský

Orchestrální hudba

V r. 1902 hostoval v Humpolci po dva večery Česká filharmonie, kterou řídil jeden z největších českých dirigentů Ladislav V. Čelanský. Sbor čítal 60 hráčů.

V roce 1907 byl uspořádán v Humpolci koncert kvarteta lesních rohů

Komorní sdružení

České kvarteto, členové Karel Hofman, Josef Suk, Jiří Herold, Ladislav Zelenka

Pražské kvarteto, členové Zika, Berger, L. Černý, V. Černý

Ševčík-Lhotské kvarteto, členové Lhotský, Procházka, Moravec, Fingerland

Pražské trio, členové Synek-housle, Reiser- cello, Jeremiáš-klavír

Zpěvohra

Brněnská opera provedla Smetanovy opery Dalibor a Prodaná nevěsta

Přehled umělců, hostujících v Humpolci.

1. Klavíristé

Luisa Příborská, humpolecká rodačka, koncertovala v Humpolci pětkrát v různých obdobích

Karel Moor z Prahy

J. Hodačová z Havlíčkova Brodu

Robert Friedman z Vídně

Mána Trnková z Prahy

Viktorie Švihlíková z Prahy

2. Houslisté

Pepa Barton

Jaroslav Čeleda

Gustav Dorfer
František Drdla
Václav Dvořák, humpolecký rodák
J. Hršala
Ivan Kavančiuk, v Humpolci hostoval dvakrát
Jaroslav Kocián
Milan Lusk z Chicaga
J. Mrázek z Plzně, též virtuos na křídlovku
Emanuel Ondříček
Váša Příhoda
Karel Unger z Havlíčkova Brodu
Bedřich Voldan, v Humpolci hostoval dvakrát
Jan Vratislavský, humpolecký rodák, v Humpolci hostoval dvakrát

3. Violoncellisté

Josef Racek z Havlíčkova Brodu
Milan Studnička z Brna

4. Harfa

Lev Zelenka-Lerando

Zpěváci

Leopold Ambrož, rodák humpolecký
Emil Burian z Prahy
Julie Komrsová, za svobodna Pecenová, humpolecká rodačka
Valerie Kvapilová, humpolecká rodačka
Božena Martinová z Prahy
Božena Masáková
Musilová M. z Chrudimi
Julie Nováková z Hradce Králové
Vlasta Svobodová z Havlíčkova Brodu
Sláva Veselá z Prahy

Umělci pocházející z Humpolce

Klavíristé:

Berenda Josef ml.

Dítětová Marie

Merten Jan

Nápravník Karel

Příborská Luisa

Rychnovská Božena

Rychnovský Otto

Houslisté:

Diviš Julius

Dvořák Václav

Krechler František

Příborský Karel

Šenfluk Jan

Vratislavský Bohumír

Vratislavský Jan

Zpěváci:

Muži:

Ambrož Leopold

Bečvář Ferdinand

Fiala Jan

Jirmus Antonín

Klein Josef

Novák Václav

Rychnovský Otto

Ženy:

Dubínová Marie,

Hájková Marie

Kaněrová Marie

Kvapilová Valerie
Komrsová Julie
Nováková Ela
Nováková Marta
Pohanová Marie
Rychnovská Otilie
Schneidrová Marie

Příloha č. 5: Osobnosti z Humpolecka z druhé poloviny 19. století až do první poloviny 20. století

V této příloze uvádím pro srovnání některé významné osobnosti z Humpolecka, které se prosadily mnohdy daleko od svého rodného města anebo se naopak v Humpolci usadily a napomohly jeho rozkvětu. Některé z nich zmiňuji v předešlých kapitolách, v nichž se odkazují k tomuto seznamu. Ostatní osoby jsem vybral z toho důvodu, že tito lidé ve sledovaném období byli například umělecky, kulturně nebo jinak činní ve městě nebo v jeho okolí. Ziskáváme tak možnost posoudit, v jakém prostředí působil spolek, jemuž se ve své bakalářské práci věnuji.

Emerich Dítě (1841-1913): Místní průmyslník, který se proslavil tím, že se mu podařilo za necelých 10 hodin stříží ovčí vlny počínaje přes barvení, předení, tkaní a ušití zhotovit pánský oblak pro Františka Ferdinanda I.²⁰⁸ Tím překonal o celé hodiny dosavadní rekord továrníka z Manchesteru. Právě díky němu se Humpolci říkalo Český Manchester.²⁰⁹

Josef Dygrýn (1918-1942): Noční stíhač RAF, během letecké bitvy o Británii zahynul nad kanálem La Manche.²¹⁰

František Hamza (1868-1930): Rodák z mlýna v Kletečné například napsal soubor povídek o národopisné oblasti nazývané Zálesí s názvem Želivské romance a obrozenecký román Šimon kouzelník.²¹¹

Antonín Hlávka (1796-1861): Císařský a královský soudce v Humpolci v letech 1856-1860, otec Josefa Hlávky (1831-1908 Praha) architekta vídeňské opery.²¹²

Jindřich Honzl (1894-1953): Režisér pražského osvobozenického divadla.²¹³

Dr. Aleš Hrdlička (1869-1943): Významný světový antropolog. Proslavil se výrokem, že lidstvo je jednoho původu.²¹⁴

---

²⁰⁸ Zdeněk Kadlec, Humpolec a okolí, 1993, s. 4.

²⁰⁹ Humpolec v zrcadle času III. Osobnosti, 2012, s. 24.

²¹⁰ Tamtéž, s. 29.

²¹¹ Tamtéž, s. 36 – 37.

²¹² Zdeněk Kadlec, Humpolec a okolí, 1993, s. 4.

²¹³ Humpolec v zrcadle času III. Osobnosti, 2012, s. 41 – 42.

²¹⁴ Tamtéž. 47 – 49.

Jan Jokl (1867-1932): Mecenáš, společníkem firmy Bratři Joklové, továrna na vlněná sukna v Brunce. Zastával mnoho funkcí v humpoleckých spolcích a organizacích, byl starostou Sokola, prvním předsedou stavebního odboru. Zasadil se o výstavbu o výstavbu městské elektrárny a o výstavbu nové sokolovny.²¹⁵

Jan Ferdinand Kamarýt (1805-1870): První humpolecký kronikář, který vedl kroniku města od roku 1856 (1848) do roku 1864. Humpolec v zrcadle času III. Osobnosti, 2012, s. 68.²¹⁶

Oldřich Kocián (1888-1942): Majitel soukenického zářezářského závodu v Humpolci. Během svého života se velice angažoval v Sokole, od roku 1941 zvolen starostou Havlíčkovy sokolské župy. Zemřel v koncentračním táboře Osvětim.²¹⁷

Adolf Kosárek (1830-1859): malíř krajin známý svými romantickými zimními motivy.²¹⁸

Gustav Mahler (1860-1911): jeden z geniálních hudebních skladatelů židovského původu narozený v nedaleké vsi Kalištích.²¹⁹

Arnošt Mandler (1886-1964): francouzský portrétista českého původu.²²⁰

Jaroslav Panuška (1872-1958): umělec označovaný za malíře Vysočiny.²²¹

Jan Sluníčko (1816-1894): Tento evangelický učitel se zapsal do dějin roku 1849, kdy začal vydávat první časopis pro malé české školáky nazvaný Včelka.²²²

Josef Stránský (1872-1936): Dirigent, který působil v Berlíně, Hamburku, Drážďanech a New Yorku.²²³

Čeněk Vosmík (1860-1944): Sochař, autor pražských a vídeňských sousoší.²²⁴

---

²¹⁵ Humpolec v zrcadle času III. Osobnosti, 2012, s. 63 – 64.

²¹⁶ Tamtéž, s. 68.

²¹⁷ Tamtéž, s. 73.

²¹⁸ Tamtéž, s. 77 – 78.

²¹⁹ Tamtéž, s. 91 – 92.

²²⁰ Tamtéž, s. 94 – 95.

²²¹ Tamtéž, s. 106.

²²² Tamtéž, s. 125.

²²³ Tamtéž, s. 131 – 132.

²²⁴ Tamtéž, s. 157 – 158..

Příloha č. 6: Fotografie

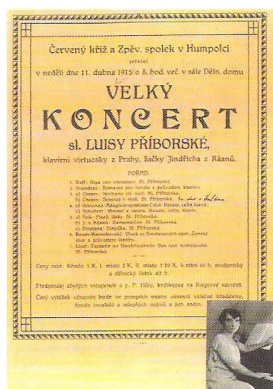

První společná fotografie spolku z 30. srpna 1863 při slavnostním svěcením praporu.

Prapor spolku je v současnosti uložen a vystaven v Muzeu na Horním náměstí v Humpolci.

Žerď je pobita stříbrnými hřebíky a pentle byly vyšité zlatem a hedvábím.

Pozvánky na koncert.

Ženský pěvecký sbor 1904 – 1908.

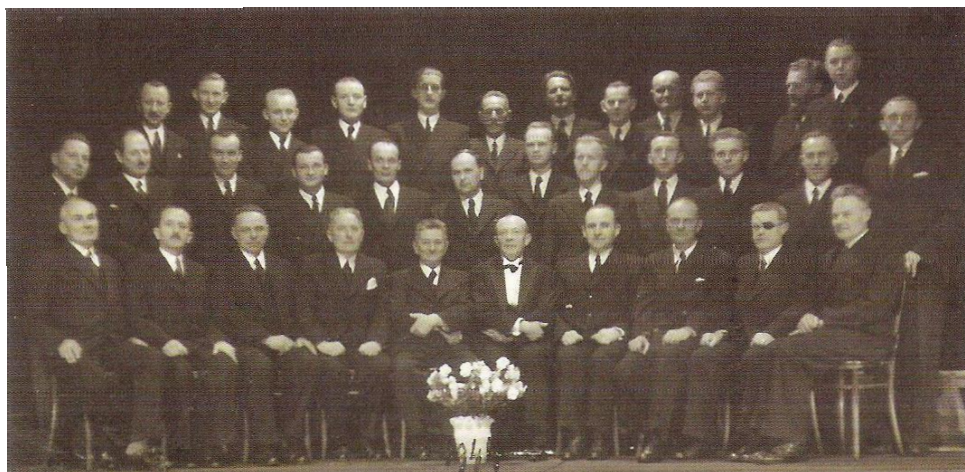

Mužský pěvecký sbor 1904 – 1908.

*Tablo pěveckého spolku z roku 1923, uprostřed zleva sbormistr Otto Rychnovský,
uprostřed*

zprava předseda sboru Josef Berenda.

Část mužského pěvecký sbor v roce 1944.